नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

धर्मोदय

[नेपाल भाषाया छगू जक लय्-पौ ।]

Jitratha Lal

स्वयम्भू चैत्य कान्तिपुर

वर्ष २	गुंला	बुद्ध संवत् २४६३
संख्या २३		नेपाल संवत् १०६६
		थुगु अंकया ।)
		दच्छिया चन्दा ३)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विषय सूची

कविता:—

मातृ-भूमिलिसे—श्री मधुकर २२५
ह्वे त्यंगु स्वां (गद्य)—श्री मदन लोचन सिंह २२६
मिसा (गद्य)—श्री धर्मरत्न 'यमि' २४२
गो ?—श्री चित्तरंजन नेपाली २४८

निबन्धः—

छगू घटना—कुमारी नीरलक्ष्मी २२८
आलोचना—श्री आदिबज्र बज्राचार्य २३४
अजिकःयात द्यो पं—श्री चक्रमान शाक्य २३७
दर्शन व धर्म—श्री भक्तिदास श्रेष्ठ बी० ए० २४४

उगुं थुगुं:—

अनुशासिका जातक—भिक्षु अमृतानन्द २२६
महाचीन यात्रा—भिक्षु धम्मालोक २३०
सुपथगा—उपासिका विद्या २३२
न्ह्याना च्वंगु खुसियात—श्री हृदय २४०
जि गुजाम्ह ल्या !—श्री 'पथिक' २४३
नेपाले संगीत विद्या—ख० भूपालसिंह २४५
सम्पादकीय समाचार आदि ....

आरोग्य व सौन्दर्य हे सम्पत्ति खः

ख्वाया शोभा, पासापिनि सम्मान तथा लोके आकर्षण, आरोग्य व सौन्दर्य हे जक जुई ।

थुकिया लागी झीसं थःथःगु मिखा व वायात फक्कों हिफाजत याना निरोग याना तयमाः । मिखा व वा बांमलात धायवं संसारे वया लागी छुं सुख मदु । अतएव छित मिखा व वाया बारे छुं शिकायत जुल धाःसा, **वा व मिखाया प्रधान कार्यालय,** पाल्पातान्सेन, असनत्वाले तुरन्त झासँ ! बिज्यायकि !! बिज्याहुँ !!!

वा व मिखाया बारे थन हरएक प्रकारया वासः याई तथा विना फीसं जांच याय्या लागी सदां तयारी दु ।

डाक्टर महेन्द्र प्रसाद प्रधान डी० डी० एस्० भी०
असन्टोल, पाल्पातान्सेन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

प्रभातसूर्य

"भासये जोतये धम्मं"

सम्पादकः—भिक्षु महानाम "कोविद"

Mahanam Kobed.

वर्ष २	कालिम्पोंग	श्रावण विक्रम संवत् २००६ अगस्त, ईस्वी संवत् १९४९	अंक १०

चक्षुपाल
१०००

मातृ-भूमिलिसे

—श्री मधुकर

नुगः किया थःगु अनेक पर्वतं
गनं बिया च्वंच्वन लंख निर्मल,
गनं दु काली, दु गनं महेश्वर,
गुँच्वे स्वयम्भू दु गनं समुज्वल ।१

दु सप्त कोशीत विशाल सुन्दर,
प्यखें दु हाकःगुँ, अनेक निर्झर,
दु ज्वी छिके थें गन सुन्दरीजल,
छि थें छि हे खः, जिमि मां: महीतल !२

मुले बुया नित्य धुले ह्मिता जुया
त्वना नुगःया रस ब्वोलना वया,
स्वस्वों मगाना छिगु ख्याल प्राकृत
मनंनिसें ज्वी गुबलें जि गद्गद !३

ह्म खः थ्व चाया छिगु हे पवित्रगु,
थ्व रक्त नं खः छिगु क्षीर स्वच्छगु,
थ्व कें त नं ला ल्वहँ खः नि मां, छिगु,
बिना छि छुं हे मदु धायगु जिं 'जिगु' ।४

जि थें फुकं खः, फुक कायमचा छिह्म,
उकें फुकं बन्धुत खः समानह्म,
वहे हि, ला, कें जिमि ह्मे फुकं छिगु,
तमाम हे खः धन अन्न नं छिगु ।५

थ्व ल्वापुया मा 'जिगु छंगु'या थन
तथापि मां, वैच्वन गय् बुया गनं ?
थ्व बृक्षया हा सम स्नेहया चुपिं
निकू थला छ्वे मफुसा छुया मनु !६

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

छि हे धुकू खः पशु पंछि बन्धुया
उके समस्नेह तना विशेषता
मनु मनू ज्वी मफुसा थ्व देहत
तमाम खः केवल भार मां, छित ।७
गनं विदेशे सहसा स्वदेशया
मनुष्य खंसा गुलि ज्वी प्रसन्नता !
'स्वदेशया बन्धु' धका मनंनिसें
छुया खुशी मां, मखुसा वहे हि, ला ? ८
"थ्व नं—थ्व नं खः जिगु हे थ्व नं जिगु
'व गो ?' थ्व नं ला जिगु खः, हिँ' धापिसं
तमाम तोता ममता-निकेतन
गुलिं ह्मिगः हे, गुलि थौं वनाच्वन । ९
वहे लँया तुं लंजुवा मखा जि नं
थ्व पुत्र, छेँ देह छु वै लिसें जिगु !
नरेश श्री सिद्धिनृसिंहयालिसें
न वं व लाय्कू, न थ्व कृष्णमन्दिर ।१०
'थ्व भाग खः छंगु, थुपिं फुकं जिगु"
धया, मुले ल्वाय् जव चिं ततं जिपिं
छु थें छु थें जू जुइ मां, मने छिगु
तमं, दयां वा, अथवा न्हिले वया ! ११

अनुशासिका जातक

अनु०—भिक्षु अमृतानन्द

"यायञ्चे मनुसासती'ति" धैगु थ्व उपदेश शाक्यमुनि बुद्ध श्रावस्ती बिज्याना च्वंगु बखते अनुशासन याना ज्वीम्ह भिक्षुणिया कारणे आज्ञा दय्का बिज्यागु खः ।

व भिक्षुणी जुलमां श्रावस्ती च्वंम्ह छम्ह कुलीनम्ह गृहस्थीया पुत्री जुल । प्रव्रजित जुया उपसम्पन्न ज्वीधुँ सें निसें श्रमण-धर्मे (=भिक्षुणिपिसं पालन यायमाःगु धर्मे) आचरण याय्गु उत्त मन मतसे केवल नय्गु त्वनेगु, लाभ सत्कार व कीर्ति प्रशंसाया जक लालच याइम्ह जुया च्वन । भिक्षा वंसां मेपिं भिक्षुणिपिं भिक्षा मवनीगु प्रदेशे भिक्षा वनीगु । सुं भिक्षुणिपिं भिक्षा कामवइगु थासे जूया निंतिं उगु थासे वैत खूब भिंभिंगु भिक्षा प्राप्त जुया च्वन । अले व भिक्षुणि वहे रसे मुले जुया सदानं अथे हे साक-भिक-भिक नय्गु आशा तया, "यदि थुगु थासे मेपिं नं भिक्षुणिपिं भिक्षा कावल धाःसा जिगु लाभ सत्कार मदया वनी । तस्मात् जिं मेपिं भिक्षुणिपिं थन भिक्षा फों मवइगु उपाय याय्माल" धका मती ल्वीका भिक्षुणि आश्रमे वन । अले वं अन आश्रामे च्वंपिं भिक्षुणिपिंत थथे धका अनुशासन (=उपदेश) यात ।—

"भो आर्य्यपिं, फलानागु थासे चण्डालपिं किसि दु । चण्डालपिं सल दु । वेँ खिचात लेँ जू दु । अन भिक्षा वनेबले बिघ्न बाधा ज्वीगु सम्भव दु । अतएव छलपोलपिं अन भिक्षा फों बिज्याय् मते ।"

थ्व खँ न्यना अन आश्रमे च्वंपिं छम्ह नं उगु थासे भिक्षा मवं ।

छन्हुया दिने व भिक्षुणि अन भिक्षा फों वना च्वंगु खः । उथाय् छम्ह बेगं ब्वांवना च्वंम्ह फैनं व भिक्षुणियात पिलाकोया कें तोद् ध्वीक च्वल । मनुत ब्वांवना स्वोवन । अले इमिसं तोद्धुला च्वंगु कें स्वाना वासः तया पत्ति चिना खाताय् तया भिक्षुणियात भिक्षुणि आश्रमे यंकल । अले वैत मेपिसं "थ्व भिक्षुणि,

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मेमेपिन्त अनुशासन याना थःस्वयं उगु थासे भिक्षा वनाः पिलाको तोद्ध्वीका वल" धका उपहास यात ।

चिरकाल मदयुवं हे थ्व खँ भिक्षुपिनि आश्रमे नं थ्यन । अले छन्हुया दिने धर्मसभाय्, "मित्रपिं ! अनुशासिका भिक्षुणि, मेपिंत अनुशासन याना, थःस्वयं थःगु अनुशासनया विरुद्धे जुया आखिरे चण्डालम्ह फैनं च्वका पिलाको तोद्ध्वीका वयमाल" धका वया अवगुण खँ ल्हाना च्वन । थ्व बेलस तथागत अन थ्यंकः बिज्यात । अले वसपोलं इमिके, "भिक्षुपिं, छु खँ ल्हाना च्वनागु" धका न्यना विज्यात । भिक्षुपिसं जूगु खँ ब्याक कन । अले भगवानं, "भिक्षुपिं ! आः जक थ्व भिक्षुणि छगू धया छगू याना ज्वीगु, न्हापा नं थ्व छगू उपदेश बिया छगू याना ज्वीम्ह खः । मेपिन्त छगू धया थःमं छगू याइम्ह व खं ज्या चूमलाम्ह जूया निंतिं सदानं दुःख जक भोग यानो च्वन" धका आज्ञा दयूका बिज्याना अतीतयागु खँ हया बिज्यात ।—

अतीत काले बाराणशी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वंगु समये बोधिसत्त्व पक्षियोनिस जन्म जुल । बुढ़ा जुसेंलि पक्षिपिनि नायो जुया सलंसः पक्षि परिवारपिं ब्वना हिमालय पाखे वन । अन च्वना च्वंबेलस छम्ह चण्डालनीम्ह झंगः पेकालँय् वना नसा माःवन । अले वैत अन गारां वानाच्वंगु वा, माय्, मू इत्यादि अन्न प्राप्त जुल । बया मने "मेपिं झंगतयूत अन मवंकेगु युक्ति यायमाल" धैगु विचार लुया वल । अले वं झंगतयूत थथे धका अनुशासन (=उपदेश) यात ।—

"तद्धंगु तब्यागु लँप्वी व मूलँ तथा पेकालँय्, किसि, सल, हारापिं दोहँ गाड़ा व बग्गि यक्को उखें थुखें वया वना च्वनी । अकिं उजागु थासे नसा माःवने मज्यू ।"

थ्व खँ न्यना झंगतयूसं वैत 'अनुशासिका' धका नां तल ।

छनुया दिने, व मेपिंत वनेमते धाइम्ह झंगः तःबलागु लँप्वी नसा माःवन । वबेलस अन सल, रथ इत्यादि बेगं ब्वाक्के हयाच्वन व झंगः नं रथादिया शब्द ताया लिफःस्वत । तर 'रथादि तापानि' धका अनसं नसा माला च्वन । अले व रथ फय् समानं बेगं वया उघरिमे हे अन थ्यंकः वल । झंगः लँपुं बिसि वने मफुत । वैत निकू थला रथ ब्वाँ वन । झंगःया नायोम्हं इमित संग्रह यानाच्वंगु बखते अनुशासिकायात मखना 'अनुशासिका खने मदु । सो, व गन वन खनि' धका धाल । झंगःतयूसं वैन माःवन । इमिसं वैत लँप्वी निकूदला च्वंगु खन । इपिं वना व समाचार नायोयात कन । झंगःया नायोनं, "मेपिंत अन वने मते धका गना, थः स्वयं अन वना निकूदला च्वनका" धका धासे निम्न सिल ब्वना न्यंकलः—

"यायञ्जे मनुसासति सयं लोलुप्प चारिनी ।
सायं विपक्खिका सेति हप्पा चक्केन सालिका ॥"

अर्थ—लोभी व लालची जुया मेपिंत छगू धया थःमं छगू याना ज्वीम्ह थ्व झंगः पपू मदयूका घःचालं केका च्वंच्वन का खंला ।

शास्तां थ्व धर्मोपदेश हया बिज्याना जातक खँ समाप्त यानाः "उगु समये अनुशासिका (=नकीं) जुया च्वंम्ह झंगः थ्व हे अनुशासिका भिक्षुणि खः । झंगतय् नायो जुया च्वंम्ह झंगः जि हे खः" धका आज्ञा दयूका सकल श्रोतागणपिंत सन्तुष्ट याना बिज्यात ।

अकिं जगते अनुशासक व अनुशासिका ज्वीपिसं सर्वप्रथम थःतनी अनुशासन याय सयकेमाल ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

छगू घटना

—कुमारी नीरलक्ष्मी

विक्रम सम्बत् २००१ साल पौष २३गते खुनु अनौठागु गुबलें हे स्वे मनंगु छगू घटना जुल । न्हिनेसिया १२ बजे ती तक साप थीक निभा त्वया च्वंगु, वा वइगु छुं हे चीं मदुगु । लिपते ३ बजे तीनिसें अकस्मात् आकाश खिउँसे च्वंक सुपाँय् वल, बिजुलि नं चम्कय् जुल । साप ततःसकं नँ न्यात । लिपते ३½ बजे ती ला ततः फुति याना तस्सकं वा वल । वो वया च्वच्वों ४ बजे ती वा नापं न तुं कपाय् तिना हःगु थें च्वंक ब्वया वल । सुनानं व थ्व धाय् मफु "व छु वोगु ? बँय् लात कि त्वइसे च्वों, च्वे नं (च्वों) ब्वया वोगु स्वेबले धासा कपाय् तिना हःगु थें च्वों !" धका मनूत हालाच्वन । थुबले तक लँय् नं मनूत जू दनि । आकाशे झंगः पंछित नं उखें थुखें ब्वया जूगु खने दु । तर थुवले तक वा वोगुलिं याना बँय् उस्त मुना च्वने मफु । छाय् धासा तस्सकं वा वोगुलिं याना वा नाप नापं न तुं व नं लःहे जुया वन । लिपते भतीचा जायका स्वया स्वया थाय् बँय् बज्र पाना तःगु थें जुया वल । बँय् खिचा छह्म जक न्यासि वोगु नं सी दया वल ।

अव ५ बजे ती जुल, वा नं दित । वा द्यूलिसे व कपाय् तिना हःगु झन ततःकू याना कुहाँ वल । अले मनूतय्सं धाल कि न्हिने जूसां च्वापु हे वोगु खः । न्हापा न्हापा च्वापु वोसां सुथय् जक वइगु, व नं भचा भचा जक सीत थें कुहाँ वइगु । तर थुखुनु न्हापा लिपा सुथे हे मवोतु किसिमं ७०।८० दँ दुपिं मनूतय्सं नं मस्यूगु किसिमं बहनी वया बिल ।

अले ७ बजे ती ला स्वया स्वया थाय् बँय् दस्ना लाया तःगु थें ततःफि जुया वल । व थें न तुं सिमा स्वां माय् नं हःछहः पत्तीं व मेमेथाय् नं च्वने ज्यू थाय् तक ततःफि च्वीक मुनाच्वन । उकें सिमा स्वांमा झ्यातुगुलिं कुबी मफया गोतुल । हनं बिजुलिया तारे नं अथे न तुं ततःपु जुइक च्वापु च्वंच्वन । स्वेबले द्योने छबः वहयागु खोल तया तःगु थें च्वों । छपु तारे हे थपाय्सकं च्वने जित्तले च्वंगुलिं विजुलिया तारं झ्यातुगु फय मफया आपालं हे चःबुत । उकें थुखुनु विजुलि मच्या ।

थुखुनु सास्ति नःपिं मनूत नं यकों दु । छाय् धासा कें छि जक तापाक वोंपिं मनूत नं छें लिमथ्यन । थुकी लँय् विचय् लापिं नं दु । इमिसं गुलि सास्ति नया वल ज्वी । लि मथ्यों-पिनि छें छें नं उत्थें हे धन्दा कया च्वन । ख नं खः पसले न्याना नै धाय्त नं न्हिनेसिया ५ बजे निसें दक पसः ती धुंकल । अज मनूतय्-सिकं वने च्वोंपिं झंगः पंछि तय्सं गुलि कष्ट नल जुइ । छाय् धासा मनूत ला न्ह्या थाय् सां धया दांबिया नं बाय् च्वने फु । झी थाय् सहरे च्वोंपिं झंगःत ला छेंया पाखा सी खुनु च्वों वे थाय् दु । बने च्वोंपिं झंगः पंछि अथवा गुफा मदुपिं पशुनय् गुजोगु कष्ट जुल ज्वी ।

थुकथं दिहे मदिसे बहनीसिया ८ बजे ती तक वल । अनं लिपा च्वापु गाय्गु दित । उखुनु बहनी तिमिला नं मतो, बिजुलि नं मच्या । अय्सां स्वया स्वया थाय् दन्न च्वों । स्वेबले यइपुसे च्वंगु संसारे दुर्लभगु मतयागु तेज वया

Downloaded from http://www.dhamma.digital

च्वंगु थें च्वों । धन्दा मरुपिं मचातय् लागी थुखुनु बहनी साप हे न्ह्याइपुसे च्वों ।

कन्हे खुनु सुथे जुल । दना स्वया । न्ह्यापाखे स्वोसां न्हूगु संसारे थ्यना च्वंगु थें च्वों । वहे मनू, वहे देगः, वहे छेंत जक मखुसा भ्रम जुइत छुं हे म्वा । थःगु इले निभा भचा भचा त्वल । निभालं खः खः थाय् चिकी फि जुइक नाया वन । न्ह्यथखुनु लिहाँ वे मफुपिं मनूत लिहाँ वल । थुखुनु निभां त्वया ब्यूगुलिं सकसितं साप हे आनन्द जुल । लिहाँ वोपिं मनूत नं सुविस्तां वे दत, झंगः पंछितय् नं ज्यान बचे जुल ।

लिपा छसिनिसें न्हाप्पां लँय् च्वंगु, अले जस्ता पौयागु, आँय्पा पौयागु व आखिरे प्यन्हु खुनु दुबले सुपौली च्वंगु च्वापु नं नाया वन ।

गथे झी थाय् ६० साले तस्सकं मुखाय् ब्वोगु खः, व उलि मुखाय् ब्वेगु जापाने च्वोंपिनित ह्मितेगु बराबर जू ज्वी । अथे न तुं ल्हासा पत्ती च्वोंपिं मनूतय्त थ्व थुलि च्वापु वोगु इमित छु नि छु । तर झी थाय् नेपाल वासीतयगु मिखाय् धात्थें हे अनौठागु घटना खः ।

—श्री मदन लोचन सिंह

ह्वे त्यंगु स्वां

आहा, व स्वां !
गुलि हिसि देय्क ह्वया च्वंगु—
उलि मछि मेगु स्वां दु, तर उकी हे आकर्षित—
छाय् ?
उकी सरलता दु, सरसता दु, हानं मादकता नं ।
नकतिनि मुखू तज्याना ह्वे त्यंगु—
मद पूर्ण यौवन, मधुर सुवास व असीम सौन्दर्य-
या प्रगतिपाखे विकसित जु जुं वने त्योंम्ह—
म्हिगःतक मुखूया दुने गुम्से जुया च्वंम्ह—
थौं तज्याना पिहाँ वल ।
कन्हे यौवन बिलि बिलि जाई ।
अले भंबः वया, वयागु सौन्दर्य व सुवासया
निर्ति प्रेम प्रदर्शन याई—
वयागु रस पान याई ।

\+ + + +

यौवनया मादकतां पूर्ण जुया—
प्रेमं विभोर जुया च्वोंम्ह—
आकांक्षाया सफलताया रेखां हृदये उद्गार भरे
जुया च्वंम्ह—
छम्ह प्रेमिका ।
वं खनी व स्वांले भंबः जुया च्वंगु ।
अले ?.....
हर्ष प्रफुल्लित ज्वी—
ख्याई वं भंबःयात, थ्वइ व स्वां—
गुलि प्रेमं आलिङ्गन याना थःगु हृदये ची ।
अबले यागु सुख व शान्ति ! अहा !!.....
यंकी अले प्रेमीयात उपहारया निर्ति—
व स्वां !!!

\+ + + +

प्रेमिकां बी, प्रेमी काई—
प्रेम प्रवाहित निगू हृदयया संगम ज्वी—
हर्ष गद् गद् ज्वी ।
आनन्दं विभोर ज्वी ।
तर, बिचरा व स्वां !
नकतिनि मुखु तज्याना ह्वे त्योंम्ह—
व स्वां !.....

Downloaded from http://www.dhamma.digital

महा चीनयात्रा

—स्थविर धम्मालोक

[गतांकं लिपा]

(५) कायूया पौ

आसामे मा:गु व्यपार याना ल्याहाँ वे त्योबले जित तसकं ज्वर वल। जित ग्याना ज्वर वेक वेक हे मुस्कीलं कलकत्ता थ्यंक: वया। अबले तकं गजरत्न लंका वने मफुनि, पासा मा: जुया वं च्वन तिनि। जि उसाय् मदुगु छुं बिशेष जुया व:बले नेपा: वनेगु इच्छा जुया वल, सकसिनं नेपाले बंसा जक याकनं जी धाल। आसामं मुलाय् १००० दोछि ति कंपनीया न्याना हयागु नं दु। कलकत्ताय् च्वना च्वनेव आपालं खर्च ज्वी धयागु मती वया गजरत्नयात मा:गु खर्च बिया जि नेपा: वया। गजरत्नया लंका वनेगु लँ वं हे माला च्वन। जि नेपा: थ्यनेव झन रोग बढेजुया लासां हे काहाँ वे मफुत। दुछ्यें च्वंम्ह सिद्धिरत्नयात स:तके छ्वया अस्पताले सीट खालि दु ला मदुला छको स्वया खालि दु सा दू ज्वंका वा धका धया छ्वयां सीट खालि दया दू ज्वंका वल। दुली च्वना अस्पताले वना। डाक्टर रोग जाँच याना भर्ति यात।

वास: मनकुस्य प्यन्हुति तया तल। लिपा वास: नकल। प्यन्हु दुबले वासलं याना साप ज्वीक ल्हे वल। व ल्हयाबले हाकुस्यच्वंक कोपुंगु थल सिलेबले हाकुस्य पाँय् पाँय् वइगु थें कुचा कुचा अपालं प्याहाँ वल। बांता जूगु थामे मजू उर्की याना तसकं वेदना जुया परिश्रम जुसेंलि जिगु मने म्वाइगु लक्षण मखना जित: कालमोचने सतले तय् यंकि धका तंलाछिया जगतरत्न साहुयात धया। वेक: नं थाय् थौं स्वया वे धका धाल। वहे खँ सकसिनं सिया पासापि सकलें वया स्व:वल। पासापिसं डाक्टर-यात धया डाक्टर वया स्व:वल। बांता थामे मजू। बराबर जुयावं च्वन धका धयाबले डाक्टरं दुरु कूछिति कायके छ्वया दमचुलाय् दायका उकी कागति छग: तिसिया ब्यूबले दुरु फाता पुला वँन। व दुरु कापते छाने याना उकियागु ति काका छमनाति त्वंकल। व त्वँसें निसें बांता जुया च्वंगु थामे जुया प्वा: याउँस्य च्वना वँन कन्हेखुनुं निसें याउँस्य च्वना रोग फुना वल। तर छगू दु:ख, न्ह्यो धयागु छफुति हे मव: उकिं याना नयागु पचे नं मजू, चा छ्वेत महा मुस्कील चाल। च्वना च्वनाखतं च्वने मज्यू। जनुफा: स्याना वइगु। फेतूसा दुग: स्याना वइगु। उगु बखते छगू उपाय लुयावल। उपाय धयागु महा त:धंगु ख:। दुरु फाता पूगुलिं बांता थामे जुल। अथ्य हे जित: अस्पताले वास: त्वंक: वइपिं, जा नक: वइपिंत त्वंकि धका जगतरत्न साहुं बत्तां छम्हो वंगु चुरोट न्याबत्ता खुबत्ता बिया त:गु दु। व चुरोट दुगुलिं चान्हे जिं गुबलें चुरोट मत्वनागु जूसानं न्ह्यो मव:गु जूयानिंतिं बाचाति जा:बले चुरोट दुगु लुमना वया तीजक छपु कया सलाइ च्याका स्वींक छक: सालाबले व चुरोटे आर्फियागु रस दुगुलिं छकलं हे कमजोरगुलिं उकिं लगे जुया मिखाय न्ह्यलं तोपू:वल। हानं निसा: स्वसा: तीजक साला चुरोट स्याना छ्वया अले न्ह्यो वल। कन्हे

Downloaded from http://www.dhamma.digital

खुनु सुथे थो तुइस्य च्वंकातिनि न्हलं चाल, म्ह हलुका जुया नय पित्याना वल । नक्य हइगुली न्हापा जूसा बच्छि हे नय मफुगु न्हो वःगुलिं याना फुकं हे नया नं सन्तोष मजुल। पित्याना हे च्वना च्वन तिनि। उखुनु सहयाना कन्हे खुनु अस्पतालं नकुगु मगाना छेँ धया छ्वया हयका नय् माल । उपायधयागु तःच्वतं हे मःगु खः । थ्व हे उपायं बांता थामे जूगु, न्होबःगु । लिपा १४ न्हु दुखुनु तुतामं चुया थःगु छेँ ल्याहाँ वया । छेँ च्वना लच्छिति दुबले गजरत्न शिलोन वँन धयागु खबर वल । गथ्य वँन गुकथं वँन छुं खँ जि मस्यू ।

लिपा खुला न्हयलातक गजरत्न अन थन धयागु छुं हे मस्यू । चिट्ठि नं छपौ हे मवः। लिपा चिट्ठि वःबले प्रवजित श्रामणेर जुया काषाय (चीवर) बस्त्रं तिया फोटो खिचे याका तस्बीर छपाः तयागु चिट्ठि छपौ वल, अलेतिनि फुक हाल बुझे जुल ।

वयात कलकत्तां शिलोन ब्वना यंकुम्ह शरणांकर धयाम्ह भिक्षुं वयागु विहारे यंका खुला न्हय्ला तया सिंहली आखः स्यना भाषा नं छुं स्यना वयागु हे विहारे नका त्वंका तया तल खनी । लिपा आनन्द कौशल्यायन चाःह्यू बिज्याःबले व हे शरणाङ्करयागु विहारे स्वःवंबले गजरत्नयागु ख्वाः खन । थ्व मचा ला हिन्दुस्थानयाम्ह थें च्वं धयागु मने तया वयाके 'छ सु' धका न्यना स्वबले 'जि नेपालं वयाम्ह गजरत्न धयाम्ह' धका धाःबले आनन्दजीं "अहो छ थन खनी लाना च्वंगु, राहुलजीं छंगु बारे जित थन चिट्ठि च्वया तःगु दु। छ गनः गन, थन च्वना च्वंगु मस्यू । छ थन च्वनेगु मखु छंगु लागी विद्यालंकार परिवेण जिपिं च्वनाथाय् तयगु धका राहुलजीयागु चिट्ठि वया च्वंगु खः छ थन गथ्य लात, जिमिथाय् वा" धका धया थकुसेंलि लिपा अन गंक गंक विद्यालंकार परिवेण वन खनी । अन आनन्दजीयाथाय् च्वना छुं दिन आखः ब्वना अन हे अनिरुद्ध धयागु नामं श्रामणेर जुया फोटो खिचे याना जूगु हाल फुकं च्वया छ्वया हल । व चिट्ठि खँसेंलि आः धाःसा तच्चकं हे असल जुल धयागु मने वल। तर वया साथ साथे जि न्हापा ल्हासे च्वंच्वनाबले "नेपाले महाप्रज्ञा समेतं न्याम्हसित छिरिंनर्बु धयाम्ह लामा छम्हसें नागार्जुने धर्म खं कँकं चित्त बोध जुया अन हे भिक्षु छुना न्याम्हं प्याहाँ वया भिक्षा फ्वंजूबले पुलीसं ज्वना यंका व चर्या मतोतु धका देशं पितिना छ्वत।" व पितिना छ्वःगु खँ न्यनो त्तयागु जि लुमना वल । गथ्य लुमनधाःसा उगु बखतं ल्हासे जिके व पितिना छ्वःगु हाल न्यने मात्रं हे मने थुजागु विचार जुलकि आः नेपाले भिक्षुचर्या, भगवानया शासन बुद्धयागु धर्म अवश्यनं खने दबा वइ; हानं व हे खँ बांलाक लुमना वल ।

व न्हापा पितिना छ्वःगु भय जिके छुं छफुति हे दुगु मखु, बरु थ्व चित्त झन दृढ़ जुया अनिरुद्ध नेपाः वइबले छ्व हे छ्वः सां छु हे ज्वी, धयागु मने उत्साह जुया विस्मात धयागु छुं हे उथे जुया वःगु मखु व चीवरं तिया खिचे याना हःगु तसबीर खँसेंनिसें थ्व मनयात याउँस्य च्वना नुगले विस्मात छुं हे मदया वन, गुरु वहे हर्ष जक मने बारवार लुमना वइगु अनिरुद्धयागु चिट्ठि खनेव खनेव ।

लिपा अन लंकाय् थःगु गच्छे अनुसार खचं नं बिया छ्वया, छुं चीजबीज नं । तुयूगु च्वामो, नेपाःयागु सफू इत्यादि दुदुगु फुफुगु छ्वया

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वं च्वना । अबले तक व छ्वेत लैन पोष्टआफीसे वने बढे अन वया च्वंपि झी नेपाली दाजु किजापि 'सीलोन (लंका) थ्यंक नं चिट्ठी पार्सल वं खनी' धका आश्चर्य चाइगु । उकीसनं जिमि काय् हे अन दु धायबले अपि झं अद्भुत चाइगु । लिपा दच्छि दत्त्या दुबले अनिरुद्धया किजा त्रिरत्नया उमेर १३/१४ दँ ति दत । अनिरुद्धं जिमि किजा छम्ह नं थन हे छ्वया हति बांलाक आखः स्यना बी धका अपालं चिट्ठि च्वल । जिगु मने नं थ्व मचा छम्ह नं बांलाक आखः ब्वना ज्ञान दयका वःसा व हे चर्यास तयगु इच्छा वल । अनिरुद्धं बारम्बार चिट्ठि छ्वया हःगुलिं जिगु मने वल - थ्व मचा छम्ह नं अन लंकाय् तय् यंके; हानं न्हापा रामायण न्यनो तयागु दुगुलिं लंका धयागुयात अपालं बयान याना तःगुलिं लंका धयागु गथ्य च्वं धयागु मती वना व छकः नं स्वेगु, मचा छम्ह नं तः वनेगु मती तया । छगू रामायण न्यना तयागुली विभीषण धयाम्ह चिरंजीवि गुबलें सीम्वाम्ह व थौंया अद्यापि अन दनि, धयागु न्यना तयागुलिं मसीनिम्ह जूसा अन अवश्य नं खनि धयागु मने वया मचा त्रिरत्न छम्ह ब्वना लंका वने धयागु पूर्ण इच्छा जुल। अथ्य मने तया च्वनाबले थ्व खँ सुनां सुनां सीकल थें मदुइ च्वंम्ह हस्तिरत्न विचारीं हखलानि धयाम्हसिया काय मोहनरत्न धयाम्ह वया अबु सिसेंलि मांम्ह मेथाय् वंगुलिं व मचायात सहाय सुं मदया बरबाद जुया च्वंगुलिं थ्व मचा छम्ह नं लंकाय यंका अनिरुद्धया थाय् तया विद्या ब्वंकेत नापं यंका ब्यु धका धाःगु, व मांम्ह नं वया साप हाःवःगुलिं विद्या ब्वंके धयागु महा उत्तमगु हे कार्य खः धका व मचायात नं ब्वना यंकेगु मने लुया वल ।

क्रमशः

—उपासिका विद्या

च्वत पाठी
१०७७

सुपथगा

"मयजु ! उल्लासयात दुरु छ कयः हया ब्यु ।"

षोडशी दुरुया कयः ज्वना कथाय् दुहाँ वन । ततजुया ब्यनाच्वंगु सँ फँय् जडाउ नेकलेस खना क्षण भरया लागी ततःगोगु सरल मिखां स्वोगु स्वतं जुल ।

"थन हयगु ला की अथें दना स्वया च्वनेगु मेम साहब !" पलंगे फ्रय् तुना च्वंगु युवतीं लागी चाया धाल । षोडशी थाय् न्हु दुरु वात, अले छु मानि कामिनी मि जुल, वयागु शब्द वाण वना माला (षोडशी) या नुगले स्वचात । मालाया केलेहें च्वंगु मिखां स्वबि निफुति वात । थ्व ततजुह्मं खना तंचाइ धका वं लिफः स्वत ।

+ + + +

"माजु गन झाल, बहनी थुगु इले तक नं लिमथ्योंनि ।" छें माला याकचा खना भ्वातिं नं न्यन । मालां थःगु कथाय् दुहाँ ववं धाल— दाजु, उल्लास सकलें सिनेमा स्वो वन । उखे कामिनी "शकुन्तला" फिलम स्वया च्वन । थुखे माला लासाय् गोतुला अतीतया चलचित्र····· छन्हु वया नं स्वां ह्वोगु दिन दुगु खः । मांया प्रेमयागु किचले, मामं लहिना तःह्म काय् प्रमोद दाजुया नापनापं न्हिला, ह्मिता, तंचाया गुबले

Downloaded from http://www.dhamma.digital

हेका वं १५-१६गु वसन्त पुला वे धुंकल। अचानक समयया गति फःहिल। गुह्य प्रमोदयात वया मामं काय् थें प्रेम याना तःगु ख्र, वं वयागु आज्ञा मन्योंसे ऐश्वर्ये ब्वोलंह्म छह्म जिह्विवाल ल्यासेयात थःगु हृदयया रानी यात। कामिनी यात मौमचाया रूपे खना वया मांया नुगले घा जुल, व उसाँय् मन्त, छन्हु संसार तोता वन। वं थः भातयागु वियोगयात माला व प्रमोद स्वया लोमंका च्वंगु खः।

कामिनी छह्म विचित्रह्म मिसा खः, कार व छेंयागु बलं प्रमोदयात थःगु ल्हाती काल। तर मालायात क्षण भर हे स्वइगु वया मयः। मालाया प्राकृतिक व कामिनीया कृत्रिमरूपयागु वाजि याना कामिनी मालाया लागी पाषाण हृदय जुल। प्रमोदया नं खँ न्यनेगु फुरसत मदु। निराश मालाय लागी केवल छता धैर्यया सहारा ल्यन। थथे विचार यायां मालाया न्ह्यो वल। त्यानुगु ह्म व नुगःग्या लागी स्वप्न संसारे हे जक शान्ति प्राप्त ज्वी। न्ह्यलं चाबले मालां खन—वया छ्यों वया यःह्म सखी भिक्षुणी सुजलाया शीतलगु मुले लाना च्वन।

\+ + + +

छें उखें थुखें हाला हल माला—माला गन वन? कामिनी संतोषयागु सासः ल्हात। सरल बालक उल्लासयात सूनसान थें जुल। प्रमोदं छुं विचा याय् मफत। एकाएक मालाया क्वथाय् वना कुर्सी फय् तुत। वयागु मिखा सहसा मेचे तयातःगु राइटिंग पाय्डया प्रथम पृष्ठे लात। वं छगू सासं ब्वन—

"दाजु व तताजु,

जि मेथाय् गनं मवना। यद्यपि जिं गनं जागीर नया कृत्रिम सुखी जीवन हने फु, किन्तु कुलीन म्ह्याय्मचायात अन नं शान्तिया आशा मदु। आ जिं थुकियात उचित नं मखना। अतः तथागतया शरणे वने। थःगु सम्पत्ति उल्लास या नामे तोता। थौं देशयात समाज सेविका-पिनिगु आवश्यकता दु। अतः गनेगु प्रयत्न याना दी मते। अपराध जूगु दुसा क्षमा—

बसंतमाला"

प्रमोदं विचा यात हनं भचा जाय्का मालायात नापला वन।

"प्रमोद दाजु, जिगु मने छिकिपिनिगु प्रति छुं द्वेष मदु। तर आ जित लित यंके मते।" तुइसे च्वंगु वसते तुइसे च्वंगु ह्मह्म मालाया शान्तगु ख्वा, गोदँ मछि लिपा वं मालायागु थ्व गंभीर स्वर न्यन, श्रद्धां प्रमोदया छ्यों कछुत।

"अथे जूसा केहें, विदा।"—प्रमोदं मने विचा यात—माला आ मचा मखु, त्यागमयी ल्यासे खः।

थः दाजुलिसे नाप लाय् धुनेव ब्वाँय् वना सुजलायो गःपते थःगु मृणाल (पलेस्वांया दं थें जागु) ल्हा या मा क्वथाय् कल। अले स्नेहं स्वया धाल— जिमि तता, छं ठीक धाल "सुचरित धर्माचरणं सुख दै। अहो थन गुलि शान्ति दु। सुजलां मालायागु कुलि कुलिचिंगु सँय् ल्हातं पित्तु पिप्युं धाल—केहें, छं तता—खः—खः—संसारया सकल सखित जि तह केहें ख्रः, अँ, जिं छु धया—तथागतयागु व उपदेश, गुगु जित प्राप्त जुल वहे जिं कनागु ख्रः—

उत्तिट्ठे नप्पमज्जेय्य
धम्मं सुचरितं चरे।
धम्मचारी सुखं सेति
अस्मिं लोके परम्हि च।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

छं थुकियां अनुसरण याना शान्ति लुइकल। निह्मसिनं नं स्नेहयागु ख्वबिं बुलुगु वातावरणे खन—तथागतया प्रतिमा शायद न्हिला च्वन। निंह्मं तथागतया पाली भोसुत।

आलोचना

छ्वया ह:ह्म—श्री आदिबज्र बज्राचार्य

बडो हर्षोद्गार प्रकट याय्गु .खँ खः कि थ्व वंगु तछलायागु धर्मोदयया अंके सर्वप्रथम कहानीया विषये साहित्यिक आलोचना पिहाँ वल। साहित्य क्षेत्रे, आलोचनायागु गुलि महत्व दु, गुलि उपयोगिता दु, गुलि आवश्यकता दु, थ्व विवेचना याना च्वने मा:गु खँ मखु। धाथें धायमाल धा:सा आलोचना हे साहित्योन्नतिया छगू मुख्यगु अंग खः, तर थन छगू चिकिचाधंगु प्रश्न उपस्थित याय् कि झीगु साहित्ये आलोचना पिकाये योग्य जुल ला ?

छम्ह निम्ह नकतिनि ल्हे सःपिं मचातय्त, यदि झीसं टुटि संकुगु थथे मजिल, ल्हा:संकुगु थथे मजिल, अथवा मनचा संका न्हिला न्हिला ल्होगु संम थुलि जिल इत्यादि थका थथे अथे धाल धा:सा थुकियागु प्रवल प्रभाव छु ज्वी ? उखे हानं, खँ थ्वीका न्यासे वने सये धुंकुपिं मचातय्त:, थथे टुटि ल्होगु मजिल, थथे ल्हा: संकुगु मजिल अथवा थथे संम छिमिसं या:गु जिल अथवा थथे याना छिपिं ज्वी माल धका धा:सा थुकियागु आदर्श प्रभाव छु ज्वी ? थ्व सकसिनं नं स्यूगु खँ खः। तसर्थ नकतिनि ल्हे सःम्ह साहित्यया कहानीकारतय्त आलोचना यायेगु समय मखुनि थें च्वों। फलानागु बाख ने थ्व मज्यू, फलानागु बाखं एकदम बाखं हे मखु इत्यादि धाय्गु समय मखुनि थें च्वों। बरु गुलि संम धा:सा, ल्हेसःपिं मचात कुतुं वनिगु सम्भव दु, थुमित रक्षा यायां यंकेमा:, लँ क्यँ क्यौँ यंकेमा:, ल्हेगु, फतफत याय्गु, न्यासे वनेगु काइदा थःमं नं प्रदर्शन याना: क्यनेमा:। नत्रसा, नकतिनि ल्हे सःपिं मचातय्त थथे ल्होगु मज्यू, अथे ल्होगु मज्यू जक धाल धा:सा, व मचातय्गु ल्हा टुटि कयेकुना वनिगु सम्भव दु, अतः आलोचना याय्गु उगु बखते अनिवार्य व आवश्यक जव झीगु साहित्य छुं भति प्रगतिशील जुजुं वनि न कि ४।५ म्ह लेखक लेखिकायागु २३पु कहानीत दय् वं !

हानं, झीगु जनसमाजे शिक्षितवर्गपिं गुलि दु, थुकियागु नं विचार याय योग्य। थौंयागु झीगु अशिक्षित जनसमाजयात, कहानीकला शून्यगु, केवल सामाजिक शैक्षिक उपदेश व शिक्षा वीगु कहानीजक नं अथवा मोटामोटी धार्मिक व सुधार वादी कहानीजक नं परमोयोगिता जुया च्वंगु खने दु। थुजा:गु कहानी हे आपासिया अभिरुचि व श्रद्धा। थथे धयागुया अर्थ थ्व मखु कि, थुजागु कथाले हे झीगु साहित्योन्नति ज्वी, वस्तुतः समाज प्रगतिशील जुयावं लिसे कहानीत प्रगतिशील जुया वनि व जुया वनेमा धैगु, नकि पूर्व स्वोगु समाजयात विलकुल पश्चिम स्वकीगु कहानी जक !

थौंला झीत कहानी सम्बन्धी आलोचना

Downloaded from http://www.dhamma.digital

या बेसं, आदर्शनीय मौलिक कहानीत च्वया क्यनेगु अथवा च्वयेगु काइदा स्यनेगु विशेष सादर स्वागत याय् योग्य तथा श्रेयस्कर न कि झन झन मन कोतुइगु आलोचना ब्वनेगु (छुं खण्डे प्रशंसा नं याःसां !)

कहानीयागु साहित्यिक आलोचना थेंतुं व्याकरण सम्बन्धी नं शुद्धाऽशुद्धयागु आलोचना याना थंकल धाःसा, अज झीगु नवोत्थान जूगु साहित्यया लेखकगणपिन्त गुजोगु प्रभाव पूर्ण आघात ज्वी; थ्व खँ नं विचारणीय। थौंला शुद्धाऽशुद्धयागु आलोचना याय्गुया वेसं शुद्धाऽशुद्ध च्वयेगु स्यना वीगु अति लाभप्रद व सामयिक उपयोगिता जुया च्वन। अज, थौंयागु झीगु साहित्ययात प्रेरणा यायेगु व प्रोत्साहन बीगुया अपो जरूरत। नव साहित्यिक जन बयत निरुत्साह व दुसाहस याय्गु छुं आक्षेप याय् मज्यूनि थें च्वों !

चर्चायाना सहजूगु खँ मखु, तर न्ह्यागु हे जूसां झीगु साहित्यया छगू मात्र प्रमुख पत्र धर्मोदयया आपालं ग्राहक व पाठकवर्गया प्रतिनिधि जुया थुलि च्वये त्येनाकि – 'नव लेखकगण तयत आलोचनात्मक आघात याय्मतेनि, वरु प्रेरणाया इमित झन झन भींगु बांलागु लेखत छ्या हिं धका; प्रोत्साहन ब्यु इमित छिपिं सकलजनपिं साहित्योन्नतिया भावी साहित्यकार खः धका" फुथे फःथे स्यना ब्यु इमित थथे याय् माल अथे याय् माल धका, थथे च्वःगु मजिल अथे च्वःगु मजिल धका जक मखु।

आशा दु, नेपाली साहित्यया सफल आलोचक ज्वी धुंकुम्ह झी आलोचकजुं विशेष रुपेण साहित्य जनपिन्त प्रेरणा व प्रोत्साहन पूर्ण आलोचना याय्गुली हे जोड बी धैगु।

अझ गुगुं छगू कहानीयात छम्ह आलोचकं दोष आपा क्यना छगू ढंगं जक आलोचना यात धाःसा, मेम्ह आलोचकं गुण आपा क्यना आलोचना नं याय्फु याने, गुगुँ छगू कहानी छम्ह आलोचकयागु दृष्टी बांमलात धाःसा उखे झिम्ह आलोचकयागु दृष्टी वहे कहानी बांलाना च्वने फु। यथा धर्मोदयया वर्ष १, संख्या ७, चउलायागु अंके प्रकाशित जूगु झी आलोचकजुं आलोचना याःगु वहे (१) नं यागु 'चन्द्रहार' कहानी छपु स्वयबले,—

कथा जगतया सर्वश्रेष्ठ कहानीकार मोँपासा (फ्रान्सयाम्ह) यागु अत्युत्तम कहानी 'हार' व झी उदीयमान कहानीकार डवलरत्नयागु आदर्श कहानी 'चन्द्रहार' झन्डै झन्डै शतप्रतिशत वहे ढाँचायागु, वहे ढंगयागु, वहे कलापूर्णगु कहानीत खः। शायद थ्व चन्द्रहार कहानी 'हार' कहानीयागु प्रतिच्छाया खय् फु, तर बिलकुल अनुवाद मखु, न छायानुवाद अथवा भावानुवाद संम नं ! केवल कथायागु कथानक संम मौलिकतापूर्ण स्वतन्त्र ढांचाय्। वास्तवे, चन्द्रहार कहानीया थःगु हे विशुद्ध मौलिकता दु, थःगु हे अनुभूत सिद्ध भावोद्गार दु, थःगु हे स्वतन्त्र विचार व भावअभिव्यञ्जनतायागु सामञ्जस्य दु। कथायागु छुं तःधंगु दोष थुकी खने मदु। थ्व कथायागु फ्लट अत्युत्तम, स्थानीयता व समययागु परिचय युक्ति संगत, चित्रण अद्वितीय, वातावरण बिलकुल स्वाभाविक ढांचा प्रभावित जुया अति उज्ज्वल मोँ पासायागु 'हार' कहानीया छु लक्ष्य व उद्देश्य खः वहे लक्ष्य व उद्देश्य थुकी नं दु। वास्तवे, थुकी फुक्कं दु गुलि मोँपासायागु हार कहानी दु। अयसां चन्द्रहार कहानी थःगु हे पूर्ण अस्तित्व दुगु कहानी खः

Downloaded from http://www.dhamma.digital

न कि मोँपासा यागु देन ! अज मोँपासायागु हार कहानीया पाठकंजा थ्व चन्द्रहार कहानीयात थुलि संम नं धाय् फु कि—"ताःहाकःगु हार कहानीयागु थ्व छगू चिकिचा धंगु हिसिदुगु मात्राछिजक खँ दुगु ताथ्यिक तथ्य पूर्णगु 'चन्द्र-हार' कहानी खः" ।

उदीयमान कहानीकार डबलरत्नजुं थथेनतुं मेमेगु कहानीत च्वया यंकल धाःसा, वयक छम्ह श्रेष्ठ कहानीकलाकार ज्वीगु पुरा लाक्षणिक सम्भावना दु ।

उदाहरणार्थः—चन्द्रहारयागु छुं आदर्श चित्रण व वातोवरण जक ।

"इतुंवाहालं पस्ताभ्वे धाः वयागु लहिका छम्ह, भ्वे छम्ह" धका धयाः हतपतं धलःपौ स्व स्वं प्यहां वंगुला पला मखु थाय् लाना गुरुजु धले कुतुं वन । म्हिता च्वँपिं मचात, हा-हा, हु-हु याना लापा थाना न्हिल !" गुलि हास्यरस पूर्णगु ब्यावहारिक चित्रण !

"थौं धाःसा, लक्ष्मीयाके तिसाया भूत दुवित" धका मनं मनं विचार यानाः दानरत्न प्यहाँ वन—मनोवैज्ञानिक अध्ययनयागु छगू चित्रण !

"पाउजु व घंघला छ्यालां छ्यालां सःवयक वना च्वंपिं मचातय् ल्हाः ज्वनाः थिँप्रिं थिँप्रिं कल्ली सः वयका साहुनी धापिं धमाधम इतुंबाहा स्वया वना च्वन" अनुपम कलात्मक चित्रण !

"साहुया नां च्वंक भ्वे सिधल । सकलें ल्याहाँ वन । लक्ष्मी नं ल्याहा वन । लक्ष्मी थौं साप लय्ताः ताँ छेँ थ्यनेवं याकनं न्हायकं नि सो वन । अपसोस, गःपते चन्द्रहार मदु ।" पराकाष्ठाय् थ्वंगु कथाया आश्चर्यजनक चित्रण !

"दानरत्नं थःगु छेँ मिया चन्द्रहार न्याना लक्ष्मीयात वीके छ्वत । थुगु तंतां १०।१२ न्हुति अड्डा वने मफुगुलिं वैत अड्डां नं विदा विया हल । आखिर दानरत्नं जाकि बजि पसः तया दुःख सियाः जीविका तरेयाना च्वन" व्यवहारतः सामाजिक चित्रण बांला. तर दथ्वी च्वंगु खँ युक्ति संगत मजू । १०।१२ न्हुति अड्डाय मवनेवं हे अड्डां छकलं उयात विदा विया हय्फै मखु । अड्डां विदा विया हय्केत जा कि १६ दिनया खारिजे लाके मानि, कि छुं त्रुटिपूर्ण दोष क्यने मानि ।

"थथे न्यंगु ताया लक्ष्मीया झसंग वन, दच्छिन्हापा वैके चन्द्रहार न्ययाः तनाः, थौंतकं दुःख सिया च्वंगु खँ ब्याक लुमना मिखां ख्वबि सो सो वय्कल । लक्ष्मीया मिखाय् ख्वबि खनाः रामप्यारीं वैत ल्हाः ज्वना थःगु छेँ ज्वना यंका कुतुकुला न्यन" मिसातय्गु स्वाभाविक चित्रणयागु छगू झलक !

"अय्सा छं जित लित वी हैगु चन्द्रहार लुँ यागु ला" धका न्यन । 'खः झिनिसः पुला न्याना कैगु' धका नुगः मछिंका धाल । हतपतं रामप्यारीं संदू खनाः चन्द्रहार पिकया, 'छं न्हापा हे धाय् म्वाला, छंत न्यय विया छ्वयागु चन्द्रहार ला नकलिगु । नी स्वी तका जक वंगु । ना, थ्व चन्द्रहार लितयंकि' धका बिल । चन्द्रहार ज्वना ल्याहां वया लक्ष्मीं थः भातयात ख्वयला न्हिलेला ज्वीक चन्द्रहारया खँ कन'—प्रवल प्रभाव पूर्ण सृजनात्मक कलाया चित्रण व वातावरण !

थथे न तुं मेमेगु कथाया अंगे नं ।

छगू न छगू त्रुटि मदुगु कथाजा सुयागु जक दै याने आलोचकं निष्पक्ष भावं त्रुटि नं

Downloaded from http://www.dhamma.digital

क्यने मा खः अग्सां तवि उक्त कथानानुसार नकतिनि ल्ह्येसःम्ह साहित्ययात त्रुटि जक आपलं क्यनेगु ठीक ज्वी मखुनि धैथें च्वों ।*

*थुकी लेखकं नां सुचकेगु जरुरत मदु । नां सुचकेगुया छगू अर्थ लेखकं हे थःगु लेखे बिश्वास याय् मफुगु जुइ ।— सं०

"अजिकःयात द्यो पं" ☞

—श्री चक्रमान शाक्य

नेवा भाषाया प्रचलितगु उखान खः । थुकिया अर्थ गरीब दुःखीपिन्त ईश्वरं रक्षा याइ धागु खः । प्रायः मनुखं धाइ कि उखान धैगु झूठा ज्वी मखु । स्वेबले ख नं खः थें च्वों । कारण आपा याना उखानत सत्य पूर्ण हे खने दु । उकिं विचार वल कि थ्व उखाने नं सत्य अवश्य दय् माः । धनीवर्गपिंत भिंभिंगु स्वादिष्टगु चीजविज जक नै च्वोंसां अनेक प्रकारया रोग जू, गरीब दुःखीपिंत प्यन्हुया पुलांगु अजिकः नःसां छुं मजू । धनी वर्ग उसाँय् मदैबले अनेनेपिं डाक्टर वद्य क्यना बहुमूल्यगु रसादि वासःया सेवन यासां लासाय् गोतुला च्वने मालीगु, गरीब दुःखीपिं उसाँय् मदैबले प्यंगः ध्यबाया कोष्टादि वासः जक नःसां प्यन्हु दय्वं हे जीवन संग्रामे ब्वाँय् ज्वी फय् धुंकीगु । थ्व फुक्कं "अजिकःयात द्यो पं" च्वंगुया प्रत्यक्ष प्रमाण खः । दुरु जा नया नाइस्य लुमुस्य च्वंगु वस्तं पुना नोकर चाकरं बुइका ज्वीपिं धनी-वर्गया मस्त सिंक्य भ्यातःया तिउ त्वना पचिं नाङ्गा धुले ग्वाराग्वारा तुला ह्मिता ज्वीपिं गरीबतय् मस्तनापं कुस्ति ल्वाका स्वत धासा थ्व उखानयागु ज्वलन्त उदाहरण खने दया वै ।

परन्तु उपर्युक्त उखानया अतिरिक्त "ईश्वरया दया अपरम्पार ईश्वरया माया भव संसार" धैगु नं उखान दु । थुकिया माने ईश्वर मायां संसार रचे जुल, ईश्वरया दयां संसार बचे जुल धागु खः । संसारे ईश्वरं अनगिन्ति प्राणीपिं सृष्टि याना तःगु दु । ल्वोल्वोपिंत ल्वेकल्वेक आहार विहार नं चूलाका तःगु दु । थुलि खँय् जक झीसं विचार याना सो सां ईश्वरयागु विचित्र लीला खने दया बई । अले 'ईश्वरया दया अपरम्पार.....' धागु उखानया सत्यता सीदया वई ।

उपर्युक्त उखान निगुलिं सत्य हे खः धका झीसं सिल । अथ्य जूसां बांलाक बिचार याना स्वत धासा छगू अवश्य झूठा जुया वई । छाय् धासा वहे छह्म द्योयात न्हापायागु उखानं अजिकःयात पं च्वनीह्म पक्षपाती धाल । स्वैगु खँ बेठीक । विना ईश्वरं थ्व खँया निर्णय ज्वी मखु । उकिं ईश्वर धैह्म सु? व गन च्वना च्वन? छकः अनुसन्धान याना (माला) स्वे । ख जा जि थें जाह्म अल्प शिक्षितह्म तुच्छ व्यक्ति ईश्वरया अनुसन्धान याय्गु साप हे बागःचाह्म मनुखं साप हे तःमागु सिमा के च्वना च्वकाय् च्वंगु फल खाय् धका तिन्हुइगु तुल्य खः । अथ्य जूसां सः थे फु थे प्रयत्न याना स्वे ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

जि मचाबले छकः लाछी हिता च्वनाबले ततःसकं न न्यागुलिं ग्याना छें विस्युं वया।

जिमि मामं धाल—छाय् पिच्याना विस्यूं वया ?

जि—आकाशे ततःसकं मः वोगुलिं ग्याना।

मां—वं छुं याइ मखु, व थोया प्वान्यागु का।

जि—थो धैह्म सु, व गन च्वना च्वन ?

मां—हुंकन आकाशे सुपाँय्या दुने दु।

उबले जि मचाबले जुया जिं छुं मस्यू। थो सुपाँय्या दुने दु धागु खँय् हे जित अटल विश्वास जुल। थौं कन्हे जि न्हापा स्वया तःधिकः नं जुइ धुंकल। छुं भचा ज्ञानं नं थुइ धुंकल। उकीं जिमि मां नं धागु खँ खःला मखुला धका हानं छकः विचार याना स्वया। आ जिं सिल कि मांपिसं मस्तयत गुबलें मखुगु खँ धाइ मखु। थो सुपाँय्या दुने हे अवश्य दु। तर गुजोगु सुपाँय्या दुने दु धासा 'आश्चर्य' रूपी सुपाँय्या दुने दु। कारण—गुबलेतक मनुखं यथार्थरूपं घटनाया हेतु मसी उबले तक मनूतयत न्हागु घटना जूसां आश्चर्य ज्वी। अले व धाय् थ्व धाय् मदया ईश्वरं हे यागु का थ्व धाई। उकीं आ ईश्वरयागु अनुसन्धान याय् मखुत। हेतु हे लुइकेगु स्वे।

"ब्राह्मण धर्मीय सूत्र" नामक सफू छगुली थुकथं च्वया तःगु खना। न्हापा हिंसा यायगु चलन मदुनि बले मनूतयत (१) ईच्छा (२) नय् पिल्यागु (३) बृद्ध ज्वीगु। थुपिं स्वता सिवाय मेगु रोग मदु। गुखुनुंनिसें हिंसा यायगु प्रथा चले जुल उखुनुंनिसें रोग बढे जुजुं ग्वीच्याता प्रकारयागु रोग पिहाँ वल हँ। मांसाहार याय्गु छगू प्रकृति विरुद्धगु भोजन खः थुकीं सी दत कि गुलि गुलि झीपिं प्रकृतिया विरुद्धे मनी उलि उलि झीत रोग वढे जुई।

भारतया राष्ट्रपिता स्वर्गीय महात्मा गान्धीजु अहिंसाया पुजारी जक मखु, प्रकृतिया उपासक नं खः। झीसं न्हासं ह्युतुं सासः ल्हायगु थें झीगु ह्मे च्वंगु हरएक चिमिसँ प्वालं नं सासः ल्हा। झीसं अनावश्यक वस्त्र (धोति छपु बाहेक मेगु वसः) पुन धाय्वं चिमिसँ प्वायात स्वच्छ हावा प्राप्त ज्वी मखु धैगु विचारं वेकः नं धोति छपु वाहेक मेगु वस्तं पुना मदी। वेकः नं नीदँ तक विलायते च्वना वाय्रिष्टर ब्वना दीबले स्वयं अनुभव याना च्वया दीगु "आरोग्य साधन" नामक सफुती थुकथं च्वया दीगु दु।—डाक्टर मेजेन्डी—"बैद्यत महामूर्ख।" सर एस्तलि कूपर (प्रसिद्ध डाक्टर)—"वैद्य शास्त्र अनुमान जक याना च्वया तःगु।" सर जान फारब्ज—"बैद्यतयगु रसायन वासः मौजूद दयक दयकं आपा रोगत प्रकृति हे लायकू।" डाक्टर बेकर—"ज्वरं गुलि मनूत सीगु खः, व स्वया कैयौं दुगं मनूत ज्वरया वासलं स्या।' डाक्टर फ्राथ—"डाक्टरी रोग थें झूठागु ज्या मेगु दहे मदुला छु थें।" डाक्टर टामस वाशटन—"जिमिगु रोजगार आपा प्रश्नया सम्बन्धे शंका व अनविश्वासं पूर्ण जुया च्वन।" डाक्टर फाज वेल—"डाक्टरी रोजगार संसारं हटे जुया वंसा जनतायात अकथनीय लाभ ज्वी।" डाक्टर फ्रैंक—"द्वलं द्वो मनूत वासलं स्या।" डाक्टर मेशन गुड्—"लड़ाई महामारी व अकालं गुलि मनूत सीगु खः व स्वया कैयौं दुगं मनूत वासलं स्याना च्वन।"

च्वेयागु वाक्यत स्वेबले डाक्टर वैद्यत बिलकुल हे निरर्थक थें च्वों। तर महात्माजुं उकथं धया मदी। केवल थुकथं च्वया दिल—

Downloaded from http://www.dhamma.digital

झीगु शरीर प्रकृतियागु छें तुल्य खः । सुं मस्तसें झीगु छें फोहर धू-धा दुत हल धासा झीसं इमित ब्वोबिया छ्वै अथवा इमिसं हःगु धू-धा पिने वां छ्वै । व थें हे झीसं नं छुं कुफत चीज नय् बले प्रकृतिं वैत स्वीकार याइ मखु । धुःकिचः भापा पिने वांछ्वया हैं । थुगु प्रकारं दुने च्वंगु कसर धराधर वां छ्वया हःसा झीत आराम हे जुया च्वनी । गुबलें गुबलें अलसिपिं मनूतसें थः द्यनेगु कोथाय् भ्वलाय् धू मुंका तइगु थें प्रकृतिं नं झीगु ह्मे दुने छकः निकः कसिंगर मुंका तय् यो । थुजोगु अवस्थाय् प्रकृतिं दुने च्वंगु कसर पिछ्वया हय् मलाकं झीसं छ्यों स्यात, कपास्यात, ज्वर वल, सेखं चाल, घास्यात धका वासःया प्रयोग यात धाय् व प्रकृतिया विरुद्ध ज्वी । उकिं झीसं रोग ज्वीबले हतपतं डाक्टरतयत दुःख ब्यू जुयाया ज्या मदु । बांलाक रोगया पहिचान याना जक ज्या यासा ठीक ज्वी हे ।

झीगु समाजे धासा विशेष याना धनी वर्गपिनि माकःया कुसि घाः जक जूसां तुरन्त डाक्टर सःतके छ्वेगु चलन दु । नखः चखःबले छें अनेनेगु स्वादिष्टगु चीज बीज जोरे जुया च्वनी बले मनूतय् प्वाथे नयपित्या मजूसां ह्मुतुई पित्याना वैगु थें धनीवर्गपिनि नं डाक्टर वैद्यपिं न्ह्योंने दुगुलिं ह्मे रोग मजूसां मने रोग ज्वीगु आपा । अले प्वाथे पिमत्यासां ह्मुत्वी पित्याइपिनि छु गति ज्वोगु खः धनीवर्गपिनि नं वहे गति जुया च्वनी ।

गरीबवर्गपिनि सुथ बहनी मुतुली मि जक च्याकेत हे नं सुथंनिसें बहनी थ्यंक कठोर परिश्रम पूर्वक ज्या याय् माः । इमिगु लागी अत्यावश्यक ज्वीबले हे नं डाक्टर सःते थाकु । इमि अन्न दाता भयं त्राता वहे छगू मात्र इलम गुकिं याना इमित अन्न बस्त्र नं प्राप्त जुया च्वन । व हे व्यायामं याना इमित रोगं नं अपाय्सकं सतं याय् मफु । रोग जूसां हतपतं वासःया प्रयोग याइ मखुपिं जुया इमिगु रोग आपा याना प्रकृतिं हे लाय्काच्वन ।

नयगुली—सात्विक (पाउँ, पालु, मसला मसला, ला, न्या इत्यादि छुं मदुगु) भोजन याइपिं न्हापायापिं ऋषिमुनिपिं निरोगी आनन्दी जुया सलंसः दँतक नं म्वाना वंगु खने दु । गरीबतसें नं धनीपिसं थें ला, न्या इत्यादि नय् मफुपिं जुया इपिं ऋषि मुनिपिं थें निरोगी मजूसां धनीवर्गपिं स्वया निरोगी खने दु ।

ज्वीगुली—झी मनूतयत स्वास्थ्य रक्षाया लागी अथें हे नं न्हि ३।४ मील न्यासि वनेगु आवश्यक धाइगु । झीगु समाजे जा न्हि क्वेछिया लँय् वने मापिसं हे मोटर बाइसकिल इत्यादि स्वगामी यन्त्र न्याय् मफय्व इज्जतया हानि समझे ज्वीगु । आपा मनूतय् छाति स्याइगु ल्वे पिहाँ वोगुया कारण थ्व हे खः धाय्गुली अत्युक्ति ज्वी मखु । न्हिच्छि ज्या याना ।५०, ।७५ ज्याला कया हया जोवन गुजरान याइपिं ज्यामितय् मोटर बाइसकिल गयां साध्य मजू । क्वेत्या निक्वे तापाक ज्या वने मासां न्यासि हे वनीपिं जुया इपिं धनीवर्गपिं स्वया गाकं हे निरोगी खने दु ।

द्यनेगुली—धनीवर्गपिनि ज्या खँय् गुलि मानसिक परिश्रम ज्वीगु खः उलि शारीरिक परिश्रम ज्वी मखु । शारीरिक परिश्रम ह्म ज्वीगुलिं इमि न्ह्यो नं अपाय्सकं बःलाइ मखु । न्ह्यो बःमलाइगुलिं इमि पाचन शक्ति नं कम हे

Downloaded from http://www.dhamma.digital

ज्वी । गन पाचन शक्ति मन्द जुल अन स्वास्थ्य बःमलाइगु नं स्वाभाविक हे खः । न्हिच्छि शारीरिक परिश्रम याना ज्या याइपिं मनूतयू जठराग्नि दन दन च्याना च्वनी । इमित सा, मसा धैगु नं दे मखु । न्हिच्छियागु ज्यां थकित जुया च्वोंपिं जुया इमि गोतुले साथ न्ह्यो नं वै। धसं, कुसिं नं इमिगु न्ह्योयात पने फै मखु । चच्छियागु मस्त न्ह्यलं इमित कन्हे खुनु सुथे ज्वीबले मानों पूर्ण जीवन प्राप्त जूगु थें ज्वी। उलि हे फूर्त्ति दनो वै ।

पाठक महाशय ! विषय विस्तार ज्वीगुया भयं संक्षिप्त खँ जक च्वया । अथे जूसां अजिकःयात थोपं च्वंगुया कारण छिकपिसं सि हे सिल ज्वी । आवंलि छिकपिसं नं अजिकः नयूगु चलन याना दीसा लेखकयो परिश्रम सफल ज्वी ।

ज्वलःपासा
१०७७

—"श्री हृदय

न्हाना च्वंगु खुसियात

गन वन्य त्यना मैं ? भति आसे, थौं छन्त छगू खँ न्यंके । यजा थ्व खँ छन्त अपायचो यथिगु मखु, कारण थःगु पतनया वास्ता मयासे केवल उगु समुद्र खयाः फक ब्वां वन्यगु हे छंगु ज्या सिवाय मेगु खँया विचार हे गन याय लाः । न थः बुबा पर्वतराज हिमालयया न्हाय वंगु चाः, न वनविहङ्गमपिसं न्यंकुगु स्वदेश संगीत हे ताः । अथ्यनं थौं छन्त छगू खँ न्यंके जनिगर भति आसे, जिगु खँ केवल न्यना ब्यु । सो वं खँ मन्यंगु, छ नापं काहाँ वा धयागु ला ? थ्व ज्वी मखु । जि नं आपा हे दूरं वयागु, वन्य नं मानि अति दूर हे थ्यंक। बरु तह केहेँया मायां छंगु निंतिं पलख जि थन पियाः छन्त निगू खँ ल्हाय, गुगु खँ धायगु जिगु कर्तव्य खः ।

मखु, धात्थें छ गन वन्य त्यनागु, थपायचो हतपत यानाः ? स्वय नापं त्यानु पहः वय धुंकल पर्वतपाखं गपायचो कब्वाँ वल थें । भति आसे, त्यानुनिं लंकि थन पलख विश्राम यानाः । धात्थें त्यानुल ज्वी, नत्रसा अन अपायचो ब्वां वय फुम्ह छ थन जक थ्व मन्दचाल छाय ? वन्य धका नं थपायचो हथाय चाय ज्यूला ! गुलि लुफींहात थें छन्त शैलशिखरया स्वच्छशिलाय अयनं गुलि पतन ज्वी तिनि थें छंगु हरे ! थ्व जिगु मन सो आन्दोलित जूगु घर्र घर्र मिंक ।

हरे छंगु जक थ्व अधपतन छाय ! झी पासापिं सुयां थ्व चाल मजू । सो अग्निदेवया न्हाबलें ऊर्ध्वगति उकीं हे वयात 'ऊर्ध्व ज्वलन प्रसिद्धं हविर्भुज' धका धाइ, हानं वायुदेव, व जा हिमाचलया उच्चशिखरे महात धाःसा गन तक जक थाहाँ वनि थें मस्यु । आकाश ! व ला आकाश हे जुल । पृथ्वी नं ऊर्ध्वगमन याःगु सी मदुसां छ थें कुतिनिं मवं । हानं छंगु उपजात हा (वाष्प) जि नं थाहाँ वया हे च्वना धास्यं लि छंगु जक नां हे निम्नगा गुलि बांमलाःगु थ्व !

आः छको ला विचाः या छं, सु जक प्राणीया थाहाँ वन्यगु सिवाय काहाँ वन्यगु यथि ! के च्वंपिं थजु अथवा दथुई च्वंपिं—न्हापिं हे थजु केवल थाहाँ वनेगु जक स्वयाः च्वनि । च्वे च्वंपिं कुति वयगु सुनानं स्वइ मखु । सम्पूर्ण महा-

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पुरुषपिनि कथन नं केवल उन्नति याय्गु हे खः। महाजनपिं नं अर्थार्जन यायत उत्तरापंथ गमन याना च्वनि। आपा छु खँ चैतन्य जीव जक मखु उद्भिज पदार्थ हे नं ला बुयाः तःमा जुजुं ऊर्ध्वगमन याना च्वनि धास्यंलि छं जक गथ्य जीवन धयागु नांयात निरर्थक यानागु ?

धात्थें आमथ्य सजीव सदेह के पाखे सुं हे मवं। बरु शास्त्रकारपिनि कथनानुसार यमद्वार छगू दक्षिणे हे जूसा प्राणीपिं सो धुंकाः पापकर्म भोग याय्त वंसा मस्यु। पुण्य भोग याय्त स्वर्ग ला तृबिष्टप उत्तर पाखे दहे दु। हानं छं धाइ—'झीगु बृद्धि अथवा उन्नति सो झी खुसित मुनाः मुनाः हे मखुला व समुद्र जूगु खः अवश्य खः झीपिं मुनाः हे जूगु खः तर, झी खुसि—धयागु संज्ञा मजुस्य बृद्धि ज्वी धुन्यव हे जू वनि समुद्र, अर्णव, सागर आदि।

उन्नति व अवनति जू अवश्य। तर न्हाबलें छंगु अवस्था सुयां मजू। सो सूर्यदेवया नं खुला तक दक्षिणायन जूसां लिपा खुला उत्तरायण जू। हानं चन्द्रमा नं बाःछि चीधं सा बाछि तःधं जू धास्यंलि छ जक न्हाबलें निम्नगाया निम्नगा हे जुया च्वन्यगु ? छको ला विचाः या छं, छ अबले नं न्हायत ला कथ्याः पाखे हे न्हाइगु खः अथ्यनं छं गबले उत्तर गमन यायि अबले वहे नदी उत्तरवाहिनी धका सन्तसेवित तीर्थराजे गणना जुइ धास्यंलि छं नं धात्थें हे न्हाबलें थँ स्वयाः न्हाःगु जूसा लोके छंगु नां गुलि जक प्रसिद्ध ज्वीगु। हानं छं धाइ 'सुं काहाँ मवनिगु जूसा थ्व पतन धयागु शब्द हे छाय दत' तर थ्व छम्ह निम्ह छ थें ज्याःपिं लिफः न्हफः मखइपिनि निंतिं ल्यंका तःगु ज्वीमाः। सो जि नं ला छम्ह छं तता खः। न्हापा न्हापा छथें हे सर्वार्थ सम्पन्न महानदी खः। थौं थँ स्वयाः थाहाँ वयाः च्वना, कारण अनुभवं सिल—थ्व निरन्तर पतन मज्यू, गुगु खँ आः छन्त विशेष यानाः विवरण याय त्यनो।

मखु छ धात्थें गन वन्य त्यनागु ? छंगु इही ज्वी धुंकल लाकी ? अथवा स्वयंवर याय्त वर माल्य धका वयाः च्वनागु ? छ ला सुं नवबधू पतिगृहे वनाः च्वंगु पहलं वया च्वनःनि। यदि खः धयागु जूसा छु याः वन्यगु उगु गृहे ? अन वनां छन्त छु दै, केवल थःगु हे अस्तित्व मदयक्यगु सिबाय। सो सुजक मिसां विवाह यानाः स्वामीया न्होने थःगु व्यक्तित्व सुरक्षित यानाः च्वन्यफु धका। छं सो पार्वती अबले तक पार्वती, गबले तक व पर्वतराजया पुत्री खः तर गन वयागु विवाह भवनाप जुल अले व भवानी आदि, धास्यंलि छ गन वन्यगु ? हानं छं धाइ—वर्तमान सभ्यताभिमानी मिसातय्त मान याइगु यूरोप पाखे वन्य, तर अन नं मिसातय्गु नां विवाह मजू तल्य हे जक स्थायी सिवाय विवाह ज्वी धुन्यव ला 'मिसेज वालफोर' उकीं हे खइ शास्त्रकारपिसं मिसाधयापिनि जात नं मदु नां नं मदु धका धाइगु। बौया छ्यें च्वँतल्य, श्रेष्ठनी जूसा पतिगृहे वन्यव प्रधाननी गथ्य कि मत्स्यगन्धा अबले तक माझिनी खः गबले तक दासराजया कन्या खः, तर गन वयात शान्तनु नाप ह्वंका बिल व जूवन, भारतया राजेश्वरी क्षत्राणी।

आः छ जक छु आशं पतिगृहे वन्यगु ? अन वनां छुयाय गन कि थःगु व्यक्तित्व हे स्थिर ज्वी मखु, आःतक लाःनि नु लिहाँ, न्हाःसा जिनाप। लिपा मलाकाः अबेचायां छुयाय ! मखु छ वन्यगु हे जूसा हुँ जिं छुयाय ? छन्त बुयाः यंक्यगु सामर्थ्य जिके दुगु मखु। छ वनि "अन वनाः पतिगृहयात थःगु

Downloaded from http://www.dhamma.digital

हे छँ्य यानाः अन च्वँक वस्तु ब्याक्केसं थःगु हे अधिकार यानाः साक्षात गृहस्वामिनी ज्वी धयागु" आदि आदि आश यानाः तर अन समुद्रे थ्यन्यव छंगु प्रभुत्व ज्वीगु ला गन थःगु स्वत्व हे मदयकाः च्वन्यमालि, थ्व खँया नं ला विचाः या। खःथें न्यंक छको फेनया च्वाम्वलं गायकाः तीरया सिमाया ह्याउँगु हाया म्हुतुसि व त्याफिचात वा थें क्यनाः स्वागत याइ। लिपा गबले छंगु व्यक्तित्व छुं मदइ, समुद्र हे जुइ, अले छन्त व स्वागत गन, व प्रेमालाप गन ! फुकं शून्य ! धात्थें लिपा छु यायि स्यूला ! केवल छ हे जक मिजं धका ब्बाँ जुल सिवाय वं छन्त कदापि धायिगु मखु। गबले जितः थें पितिनाः हइ अले छं सी थ्व मिजंतयगु विश्वास। सो थौं जिगु थछ्यँ मदुगु जूसा जि गन वन्य च्वन्य ज्वीकाः उख्यं थुख्यं फोग्गीं जुया ज्वी मालिगु। उकीं हे खइ धाःगु 'बसुजाः ख्वाखः यलबरेजुया, म्हायमचा ख्वाखः थःछ्यँ या'। सो मैं ! जिगु छुं अस्तित्व मदयकाः, जिगु ज्वीथाय दक पतन ज्वीकाः, याय मयाय अत्याचार यानाः जिगु दोष छुं मदयकं हे, न्या, काबल्या आदि जलजन्तुया कसः ब्याक्कं लाकाः फेनजालया वसः व कलकलनादया तिसा फुकं त्वकाः मिसाजात नांगां व नं याकःचा पितिनाः हःगु। यदि थ्व परोपकारी वायु छम्ह पासा मदुगु जूसा गथ्य जि थन तक वय ! हानं वँ नं वँन्य थ्व पासा पवन नाप उगु अशरण शरण थःछ्यँ। यदि छं नं उगु थःछ्यँया छुं महत्व स्यूसा, उगु भूमिया नाप छुं प्रेम दःसा, उम्ह पूज्य पिताया गुण लुमंसा नु जिगु नाप लिहाँ। मखुसा जिं छुयाय।

आः म्हाल छ गथ्यनं जिगु नाप लिहाँ वइम्ह मखुत। जि वन्य उगु पतितपावन हिमालये थ्व अनुकूल वायु नाप। थौंयात थुलि हे जुल। लिपा गबलें छ नं पतियागु अत्याचार पीडित जुयाः थ्व हे मार्ग थ्व हे मारुत नाप लिहाँ वल धाःसा उथाय छ नाप साक्षातकार जुइ।। कल्याण ! १०५८ सिल्लाचःरे

मिसा

—श्री धर्मरत्न 'यमि'

मिसा,
मानव–समाजया तिसा !
ग्याफर मिजंया साहसरूपी ज्वँसा !
मिजंतय् इज्जतरुपी देबःसा !
आपत्रुपी वा वैबले कुयत कुसा !
दुःखीया लागी सुखरूपी नसा !
मिजंतय् अत्याचार त्वपुया तैतय्त पुसा !
ख्यूंरुपी मिजंतय्त तुयू जः बीह्म पूर्व दिशा !
दकसिबे तःधंह्म पासा !
तर,
याना तल थौंया मिसा
ह्मितेत न्ह्यबःसा !

Downloaded from http://www.dhamma.digital

जि गुजाम्ह ल्या !

—श्री "पथिक"

जि गुजाम्ह ? जि मचाम्ह । जि बहचाधिकःम्ह । जि ल्याँय्ह्लम्ह ।

जि गुजाम्ह ? जि मचाःचा बले मांया दुरु त्वनाम्ह । मांया मुले च्वना खी चो फानाम्ह । भाषं स्यूसांनिसें हारांम्ह, दाखोंम्ह, न्वाखोंम्ह । अबुं आखः ब्वंकेत सःतई धका ग्याःम्ह । ब्वंका च्वँतलें सुं मनू वल धायवं बजां थना बिया पिसाब याय्गु तोह तया पत्तातोरं बिसे वनीम्ह । अबुं खन कि बाम्हसिक्क दाई धका फक्क अजा ल्यू ल्यू ज्वीम्ह । गुबलें अबुया इस्कोटे च्वंगु व अजा अजिपिनि लासातःले च्वंगु दां, ध्यवा खुया काईम्ह । पासापिसं स्याबास बीक चाकुमधि न्याना नकीम्ह । 'मय्ल प्रियजन व स्वदेश भाषा' धयागु नेवा म्ये हाला साहु महाजनपिंत खुशी याईम्ह । अजा अजिपिनि न्हाप्पांयाम्ह छय्मचा जूया निंतिं न्हाग्गुयाःसां सकसियां योम्ह । याकचा नापलात कि न्हापा बिसेवंगु खँ न्हिथना दाईगु जूया निंतिं अबु मयोम्ह । झिदँति दुबलेसंनिसें सदोया लागी अबुलिसे बाया च्वंम्ह । अबुलिसें जक बायां मगाः मांलिसे नं बाया च्वंम्ह ।

जि गुजाम्ह ? आः जि झिंछदँति दुम्ह बहचाधिकःम्ह । सकसिनं तुहुरा धाय्का च्वंम्ह । तुहुराया माने मस्यूम्ह । हाँय्—हुँई, फाँय्—फुँइ दुम्ह । किजा-केहें ककाचापिंत सुनांनं थिल कि ग्वाराचिंक दाया थकीम्ह । थःस्वया थकालिपिं नापं नं जोरका तोर याना ल्वाईम्ह । पासापिसं फुर फुरे यात कि ध्यबा ह्लेत मग्याईम्ह । संगीत व शृंगारे मन वंम्ह । ज्या-जि याय्त सुरम्ह । तर स्वयां अधीने च्वने मयोम्ह । मती सदां 'संसारे छु दु !' धाईम्ह । छेँ च्वने मयोम्ह । च्वने मयोगु कारण बांलाक मस्यूम्ह । बुढ़ा पासापिनि संगते लाना गजिगुलु जूम्ह । पासापिनि सरहले न्हाग्गुं याय् मनदुम्ह । छेँ च्वंपिसं छुं धाल कि 'छु छेँ च्वनेगु ?' धाईम्ह । बाखं सफू स्वय्गु व कनेगुली रसताःम्ह । सुं हे पत्या मज्वीक कपिलकुमारया खँ लुमंका प्याहाँ वोम्ह ।

जि गुजाम्ह ? आः जि झिं च्यादँति दुम्ह ल्याय्म्हचाम्ह । पुलांगु नाता तोता न्हूगु नाता ज्वंम्ह । न्यकू तोद्धूम्ह दोहँ थें जाम्ह । तर बल्लाम्ह । ज्ञानपिपासातुरम्ह । थःगु दृष्टियात हतपतं मतोतीम्ह । चंचलम्ह । अथे जूसां पाहारया च्वकाय् च्वना मिखा तिसीम्ह । न्यक्क प्रश्नया उत्तर थःगु आनुभविक ज्ञान द्वारा कना मन शान्त याना बीम्ह, ध्यानीया तुतीके च्वंम्ह । गनं गन थ्यंम्ह । लिपा हानं अन हे थ्यंम्ह । धन मदुम्ह । मन दुम्ह । धन नं मन नं दुम्ह अय्सां मेपिंत छुं याय् मफुम्ह । बरोबर न्हापायागु जीवन लुमंका च्वँनीम्ह । न्हाना च्वने योम्ह । छथाय्सं कत्ताये मयोम्ह । मयोम्ह अबु लुमंका च्वनीम्ह । याकचा च्वन कि मनं खँ ल्हाईम्ह ।—

"समाजे सोसा 'प्वाः फुसुलु म्हुतु हुसुलु गुलिंसिया दुसुलु' धाःगु तायदया च्वन । अहा ! वयात छुं बी फुसा·····! छं बियां दैगु ला व ! थःथःगु कर्म मखुला छु ! टका दुसा कर्म नं दय्के ज्यू । टका बी मालि धका मखुला छु छं थ्व धर्मया खँ न्होने तय् हःगु । थ्व छंगु कुटिलता खः । सकबनं 'टका टका' सः वया

Downloaded from http://www.dhamma.digital

च्वन । टका हे तद्धं । टका निं दयूके माल। गुलि दयूकेगु ? यक्को । गुलि यक्को ? मसीतले फक । न्हापा छटका धयागु तद्धं । आः सच्छि धयागु चिकिधं । बिचरा गरीबयात उलि जक ला ? फुकं याइम्ह व मोजयाइम्ह थ्व । बीफुपिसं नं·····! धयागु सः आकाशं कुतुं वल । देव-वाणि लाकि छु ? 'मखु, मखु धात्थेंयागु वाणी ! —झं ग्यासें वयूक ताय् दत । नयूत उलिमछि माः, पुनेत उलिमछि माः, थयूत छुनिं छु ! हाय् गरीब !!·····'अहो खः बा !' धया थें जुल । जि नं बी हे माल । थःत गथे कतयात नं अथे हे मखुला छु । बीजां बिये····! बीजां बिये हे छाय् ? बिल धायूवं फुइगु हे संसार खः । सो जिगु चित्त मभिंगु मखु, समय हे मभिंगु । धिक्कार जिगु चित्त । गपयूचो मभिंगु । बीमाः धका स्यूसां मबीगु ? धायूसः याय् मसः, थ्व जा साप मज्यू । थथे यात कि मेपिनि नुगले स्याई । नुगले स्याकेगु हे पाप । मखुला ? गो छंगु सर्व साधारणता ? थ्व जि छु याना च्वनागु जि गुजाम्ह ल्याः !"

दर्शन व धर्म

—श्री भक्तिदास श्रेष्ठ बी० ए०

मूर्ति थकाय् मानिगु कचि ल्वहँ व मूर्ति थकयातय् धुंकुगु ल्वहँयाह्म द्योले गुलि पाः दर्शन व धर्मे नं उलि हे भेद दु । निगूयां लँ भिन्न भिन्न जूसा नं ध्येय वहे जुया च्वन । मोक्ष, निर्वाण अथवा परमपद हे थ्व निपु लँयां लक्ष्य खः । तर छगूया लँ मेगुनाप मिले मजू । जि नकतिनि च्वे च्वया थें वास्तवे निगुलिं ल्वहं हे खः । तर छगुली मूर्ति थकयातय् धुंकुगु मेगुली थमकानिगु । मूर्ति थकयातय् धुंकुगु ल्वहँतय् जनसाधारणया गुलि श्रद्धा, भक्ति व विश्वास वनी कोरा ल्वहँतय् उलि श्रद्धा, भक्ति व विश्वास गुबलें वने फइ मखु । यदि सुं व्यक्तिया विश्वास निगुली नं उत्थें हे वन धासा व सच्चा दार्शनिक जुइ, कि व छम्ह अरहत लाये धुंकुह्म व्यक्ति जुइ माः । धर्मे जक लगे जुया च्वोंह्म व्यक्ति निगुलीस नं समदृष्टि गुबलें तय् फइ मखु । गुबले तक व परमपदे थ्यनी मखुनि । थुगु खँय् पाठकवर्गपिसं आज्ञा जुया दीफु—"अथे जूसा गुह्म दार्शनिक खः वयात ला सम्यक् दृष्टि दार्शनिक जुइ साथ हे प्राप्त जुइगु जुल गुगु कि अरहत लाय धुंकुपिन्त सिवाय मेपिंत प्राप्त जुइगु हे मखु ।"

थुकीयागु निर्णय थुगुकथं जुइफु । साधारण दार्शनिकं निगू यात नं केवल ल्वहंयागु भावं स्वइ । अरहत जुइ धुंकुपिसं निगुलीस नं थुजागु दृष्टि स्वइ च्वनी गुगु दृष्टि धर्मे जक लगे जुया च्वोंपिसं नं मूर्ति दुगु ल्वहँते स्वे फइ मखु । पाठकवर्ग थ्व नं प्रश्न याना दी फु—"अथे जूसा दार्शनिक धयापिं ला गुबलें हे तरे जुइ फइ मखुला ?" मजुइगु मखु, जुइ, अपिं नं अवश्य तरे जुइ, तर गुबले धासा गुगु अवस्थाय् कि वं तर्कयागु आधारे च्वंगु दर्शन द्वारा अन्तिम सत्य अथवा (Ultimate Reality) लुइके फइ । उकिया निर्म्मित दार्शनिक तयूसं थःपिनिगु मगज

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यात ज्याय् साप हे छ्यले माः । तीक्ष्ण बुद्धि हे दर्शनया मूलं मन्त्र खः । गुह्य मनुष्यया ज्ञान मगा, बिचार शून्य उह्मेसिनं दर्शन पथं वना निर्वाण अथवा मोक्ष प्राप्ति याय् फइ मखु। थुजापिं सूक्ष्म तर्कमय विचार शून्यपिसं धर्मयागु सहायता मकासे हे मगा ।

धर्म व दर्शन निगूयां उद्देश्य वहे ईश्वर, वहे आत्मा अथवा वहे निर्वाण खः । तर धर्म-यागु आधार विश्वासे च्वनी, दर्शनयागु तर्क शास्त्रे । फुक्क धर्म थःथःगु धर्मशास्त्रे तच्चोगु विश्वास याना वना च्वनी । धर्म मन यचुका सत्य ह्मसोकेगु स्वया च्वनी । दर्शनं मगज लडे याना लुइकेगु स्वइ । दर्शनं ज्ञान मार्ग ज्वनी, धर्म भक्ति मार्ग । धर्म झीत गुलि आन्तरिक आह्वान याय्फु, उलि दर्शनं याय् मफु। दार्शनिकं मगजं न्ह्याय् मदुगु मनं खंके फै मखु— (Not Intuive) गुगु कि धार्मिक जनपिसं फु । तर दार्शनिक न्ह्यांह्मं जुइ मफु । दर्शने विश्वासयागु ला ज्या हे दुगु मखु । तीव्र बुद्धियागु हे मुख्य खँ खः । दर्शनं ज्ञानयात प्रधान माने याई । परमपद (Ultimate Reality) थ्यंकेत ज्ञान गुलि आवश्यक, श्रद्धा, भक्ति व विश्वास नं उलि हे आवश्यक खः । उकिया निर्मित मनुष्यंजातिं दर्शने नं धर्मे नं लगे जुइमाः ।

ज्वलापासा
१०७०

नेपाले संगीत विद्या

—ख० भूपालसिंह

बसन्तलाल व शरतकुमार निम्हं खँ ल्हा ल्हां महांका द्यो दर्शन याना सहरपाख्य दुहाँ वन । जुद्ध सडके छगू हाउस पसले रेडिओ हाय्का तःगु ताल ।

वसन्तलाल—अहा ! क्य बांलाक "पूर्वी" या अलाप कया च्वंगु ।

शरतकुमार—गो, जिं जा छुं नं मथू, बरु थ्व राग रागिनी धागु स्वया जा थौंकन्हे वःगु न्हुन्हूगु फिल्मयागु में हे रस दु ।

वसन्त—खः, तर, छु धासा रङ जागु, छकः ही व हे भ्वइस्य च्वना वनीगु कापः थें धाःसां ज्यू, नकलि जुहारात झल च्वों थें धासां ज्यू । राग रागिनी धयागु न्ह्याक पुलां जूसां छत्ति ज्यली नं मखुगु रङ नं मपाइगु रत्न थें, उलि पाका ।

शरत—छाय् गथ्य ?

बसन्त—स्व झीसं सीकं हे गुलि न्हुन्हूगु तरज पिहाँवय् धुंकल, तर ला बला धाःसा दे छगुलिं न्ह्या थाय् वं सां मचामिसातसें नापं वहे मे जक हाला च्वंगु ताय् दया च्वनी, अले छकलं हे द्वालुया वनी, खः लाकि मखु ?

शरत—व जा खः ।

बसन्त—आ छु ले ? स्व राग रागिनी धयागु न्ह्याक पुलां जूसां उतिकंबांला, गबलें हे द्वाल्वी मखु ।

शरत—गो, न्ह्याक न्योसां छुं हे रस थूगु मखु ।

बसन्त—व जा छं न्यने हे नं मसःगु का । धैर्य पूर्वक एकचित याना निपु प्यपु मे न्यना स्व रे अले छं नं रस मथू सा खः ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

शरत—का, बरु थ्व विदेशी धाँचाय् सना च्वन्यं जा झीगु देशया पुलां पुलांगु 'घिंटांमनि सिन्टांमनि, इयाउरे स्याउरे' धागु मेंयागु उन्नति याना यंकूसा थः स्वदेशी नं खः आपालं हे बांलाइ थें नं च्वों ।

बसन्तं—अहो शरत ! थ्व राग रागिनी धयागु जा न्हापा थन उस्त मदु हँ जंगबहादुर महाराजयापाले छह्म निह्म वस्तादत वया न्यंका वनीगु हँ, अले बीर शमशेर महाराजया पाले मुसमां वस्तादत झिके याना तया तःगुलिं जक थन नं चले जुया वंगु धागु न्यनानि ।

वसन्त—का गात ला, आ छु धायगु छन्त ? थौं कन्हेतक नं थाय् थासे बूढा बूढीतय् याना च्वनीगु भजने (दाफा भजने) च्वंगु पुलां पुलांगु सफू छकः जक स्वो, उकी मे पत्तिकं रागया नां मदुगु दै हे मखु। "यशोधरा मते दुःख ताय" "भीमसेन रस नं बिज्याक" थ्व छु थौंयागु मे ला ? थुकी च्वंगु राग थौंयागु ला ? खः, बीर शमशेर महाराजया पाले नं हानं छको संगीतया उन्नति जुल ।

शरत—धात्थें ! व बूढाबूढापिसं छु मे हालीगु ल्या ? उखुनु छकः झी थाय् त्वाले धीज बी बूढा व सिनारां बूढा निह्मे सिगु सः व ख्वा खं बले व तरज न्यना बले झीगु दे गपाय् च्वतं असभ्य तिनि का धया थें जुया जित जा साप हे नुगः मछिना वल ।

वसन्त—आ छुयाय् , इमि सः, ख्वाः स्यंगु खनीबले जित नं अथ्य हे जुया वइगु तर वहे तरज सः जिल धाय व बांलाना वै तिमि ।

शरत—(ख्वा भतिचा कय् कुंका पत्या मजू ख्वा याना) गो गथे थाना जुइगु ?

वसन्त—मेगु छुं नं म्वा, स्वर साधे याना तःपिं संगीत विषये छुं भतिचा ज्ञान दुपिसं थुकी दृष्टि तया ब्यू सा थुकिया उन्नति बांलाक जुइतिनि ।

शरत—मखु वसन्त, थ्व संगीत धयागु जा छुं ज्याय् ख्यले दुगु थें मच्वों, खालि ऐश आराम याना फजुले समय नष्ट याइगु ! जक थें च्वों ।

वसन्त—आमथे धाय्गु जा छंगु झि ख्वाना त्याहे असमझका । छाय् धासा न्यों, संगीतं यज्ञ-पूजा-कीर्तन याय्बले, मचाबुसेंनिसें ब्याहा तक्कं कर्म काण्डे, लडाइने वने बले, सिथं यंक्य बले सा जः वने बले, घाँय् लःवने बले कु कुबिया पाखां थाहाँ कांहाँ ज्वी बले, कपाय् फ्यने बले, सिना ज्या इत्यादि बुँज्या याय्बले व छुं विचाः याय्बले नं सुलि पुया ल्हातं ताल थायगु नापं याना फुक ज्याय् सहायता कया सुख दुःखयात मदयूक मगाका स्वास्थ्य रक्षायात नापं कया तःगु होस मदु ला ? अज थ्वेत ज्या अनुसार शास्त्रया नियमानुसार (कीर्तने भक्ति रस, लडाइने बीर रसयागु) राग रागिनी हाल धासा गुलित सहायता बिया ज्या सफल ज्वीगु खः छं नं विचाः याना स्वे फु । सो वेद धयागु चिकिधं ताय्मते ब वेदेसं सामवेद (वेदानां सामवेदोस्मि) थुजागुलिं उत्पन्न जूगु थ्व संगीत शास्त्रयात प्राचीननिसें चले याना तःगु व आधुनिक सभ्य संसारं नं आवश्यक समझे जुया कदर याना लखं लख दां फुका थाय थासे संगीतालय पिकया हःगु व स्कूल कालेजया विद्यार्थीतय्त नं संगीतयागु छगू समय धमाधम बियाहया च्वंगु नं छं न्यांना तःगु हे दै । थुजागु खँया विचा हे मयास्य धाःगु स्व । (मुसुमुसु न्हिला ख्वा स्वया) "संगीत साहित्य कला विहीन" धाःगु श्लोक गुगु क्लासे थें ब्वनागु लो मन ला ?

शरत—गात गात, आपाः जुल. क्षमाया । वसन्त ! छं जा धात्थें हे साइन्टिफिकली प्रूफ

Downloaded from http://www.dhamma.digital

(वैज्ञानिक प्रमाण) बिलःनि ।.....छगू खँ थ्वका थुकिया दोष –थ्व विद्या भति भति सल धाय्व जि थें सःह्म सुं मदु धया थें फूर्ति यानाः वैगु आलोचना वं वैगु आलोचना वं याइगु ।

वसन्त—थ्व इमिगु तःधंगु दोष खः, तर संसारे इमिके जक मखु, फुक ज्या याइपिके थ्व दोष दु । छाय् धासा स्व बने ज्याइपिनि जिगु वस्तु वयागु सिनं आपालं हे भिं' जागीर नैपिनि 'वयासिनं जि आपा ज्या नं याना स नं आपा जि हे सः' आदि धका थःभिकेगु मेह्म मभिकेगु चलन दु । छुयाय् संगीत विद्याया थौं कन्हे दशा मभिना च्वंगुलिं वयाके आपा दोष खन । मुख्य खँ थ्व विषये सःस्यूपिं मदया विवेक याय् मफुगु जक खः । का, लिवात ।

शरत—थ्व विषये नं छुं भतिचा सीका हे तय्मागु खः खनीसा ।

वसन्त—अत्यावश्यक; छन्त मासा छह्म निह्म झी नेपाले नं दनि, छन्हु नाप लाका बीका । नमस्ते –

शरत—(मुसुमुसु न्हिला) नमस्ते ।

सम्पादकीय

धर्मोदयया पृष्ठ

धर्मोदयया पृष्ठ २४८ दच्छिया बीगु सभाया साधारण नियम खः । तर नेवाजातियागु जक जन संख्या काल धासा नं २५,३० लाख थ्यने फु । कारण– न्हापा नेपालया तमाम जनसंख्या ६० लाख दुबले हे नेवात १७ लाख थ्यन धयागु खँ न्यने दु । थुलिमछि मनृतय्गु छगू जक मासिक पत्र "धर्मोदय" उलि गंसि जुइगु झीत सुख दुगु खँ मखु । उकें हे सभा द्यापं च्वने मासां तवि प्रथम वर्षे हे नं २७८ पृष्ठ थ्यन (साधारण सफूया पृ ५५६)—व नं छगू फर्माया रु० ६०) दरं प्रेसयात पुला । थुगु (द्वितीय) वर्षे नं वहे कन्ट्रोलया भों कया, वहे दरं प्रेसयात ध्यवा पुला, वहे स्वतका दामं २९६ पृष्ठ (सफूया ५९२) बीगु निश्चय सभां यात । व निश्चय मध्ये खुब्बे न्याब्व ला थ्व अंक तकं पूरा जुइ नं धुंकल । शेष छब्व नं पूरा अवश्य जुइ । छाय् धासा बाकि दनिगु निलाया लागी नं रु० २५) या दरं सहायक चन्दा वया च्वने धुंकुगु दु, यद्यपि पृ० २० यां पृ० २४ याय्त नं लच्छिया रु० ४५) दरं अप्पो माः ।

पत्रया लागी वया च्वंगु अनेक सज्जन-पिनिगु चन्दां नं 'धर्मोदय'यात आपालं हे मद्दत बिल । थुगु दँया दीलायागु अंक तकं पत्रयात जक गुसः व प्यतका ति चन्दा वल । पत्र मद्याकेत हानं थुलि हे दां मेगु मानि । थुलि दां पिने-फुटक्कर चन्दाद्वारा मवल कि मबक सभाया ब्वहले दीगु निश्चित ।

थुकथं सदां द्याना च्वने म्वाकेगु छगू हे जक उपाय दु—वार्षिक चन्दा रु० ५) याय्गु । वार्षिक चन्दा रु० ४) जक याना, पृ० २० याय्त हे मगा । उकें अखण्ड रूपं धर्मोदयया पृ० २४ याय्त वार्षिक चन्दा रु० ५) याय् मालीगु खने दु । तर थथे याय् बले नं छगू हानि दु । कारण—ग्राहकत मध्ये सकसियां आर्थिक

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अवस्था उत्थें जुइ थाकु । वार्षिक चन्दाया अंक तद्वं जूलिसे ग्राहक संख्याया अंक चीधं जुया वने फु । थथे जुल धासा वार्षिक चन्दा ५) याय्गुलिं हानि हे जक जुई । अतएव गन तक जिल थुगुसी स्वया अप्पो चन्दा वेका बा मेगु द्वारं द्यापं ल्हाय् फतले दच्छिया चन्दा ५) याय्गु ठीक मजू । ३) यां ५) याय्गु अन्तिम उपाय जक खः । विभिन्न थाय् थासे च्वना दीपिं धर्मोदयया प्रेमी पाठक व ग्राहकवर्ग नं थथे याय् म्वाकेगुली सहायता बिया दी धयागु आशा दु ।

मेगु खँ बाल–साहित्य व जनसाधारणयात साधारण ज्ञान बीगु सरल साहित्ययात नं धर्मोदये विशेषरूपं स्थान बी माल धयागु खँ नं वया च्वंगु हे दु । शिष्ट हास्य रसात्मक लेखत दत धासा थुकिया द्वारा नं मनोरंजन पूर्वक आपालें पाठकपिनि साहित्ये रुचि बृद्धि जुइफु । बौद्ध धार्मिक साहित्य ला छुं अंशे अखण्डरूपं लाना च्वंगु हे दु । तर थौं कन्हे जीवनया जटिलतायात लोगु धार्मिक साहित्यया नं विशेष आवश्यक दु । छगू निगू लेख बिया छापे मजूतलें मेगु लेख हे मच्वइपिं तर भावी लेखक नं जुइ फु पिनिगु उत्साहयात फसं पुइके यने मबीगु नं 'धर्मोदय' जक छु प्रायः न्ह्याग्गु पत्र पत्रिकाया नं उद्देश्य खः ।

थुजागु फुक्कया लागी नं धर्मोदयया पृष्ठ ह्म नं २४, फःसा अज अप्पो याय्गु अत्यन्त आवश्यक । तर सकतां विषये छह्म हे जक लेखकं सफलता पूर्वक च्वे नं थाकु । उकें बाल–साहित्य, साधारण ज्ञानबीगु सरलसाहित्य, सामयिक धार्मिक साहित्य व शिष्ट हास्य रसात्मक लेख द्वारा धर्मोदययात सहायता बिया दीगुली भिन्न भिन्न विषयया अनुभवी लेखक महोदयपिनिगु ध्यान वन धासा धर्मोदयया उपयोगिता आ स्वया यक्कों हे बढे जुइ फु । अप्पो ख्यले दु लिस्से ग्राहक बृद्धि जुइगु नं स्वाभाविक हे खः ।

यदि आवश्यक लेख प्राप्त जुया वं च्वन धासा लिपा भिन्न भिन्न विषयया धर्मोदयया पृष्ठ नं साधारण रूपं विभाजन याय्गु प्रयत्न जुइ फु । मखुसा दरिद्रया मनोरथ थें कार्यक्रम जक निर्माण याना च्वना नं छुं लाभ मदु ।

गो ?

—श्री चित्तरंजन नेपाली

बर्षा दिवसे विजुली थें हे
पल भर च्याना सित दीप हरे !
घन पूर्ण नभं वर्षा या थें
दुख पूर्ण मनं ख्वबि धाःवल रे ।

तदपि थ्व जिगु दुःखित दिलयागु
क्रन्दन दुःखया प्रतिनिधि जूगु
जिगु वाक्य जुल अविच्छिन्न अहो !
जग लिस्य न्यन वं ग्रन दु गन गो ?

Downloaded from http://www.dhamma.digital

समाचार

बुटौले बुद्ध जयन्ती—

थुगुसीया वैशाख पुन्ही च्यान्हु न्हयबःनिसें बहनी ज्ञानमाला भजन जुल । वैशाख सुदि १४ खुनु सायंकाले भारी नकसां अष्टपाणि बुद्ध पूजा जुल । भिक्षु प्रज्ञारश्मि बुद्ध जयन्तीया महत्व कना बिज्यात । चच्छि जाग्राम च्वन ।

स्वांया पुन्ही खुनु सुथे स्नानादि सिधय्का सकल उपासक उपासिकापिंत भिक्षु प्रज्ञारश्मि पंच अष्टशील बिया बिज्यात, प्रातः काल बुद्ध-पूजा जुल । दान शील भावना याना भिक्षुपिंत गुलपा दान बिल ।

न्हिनेसिया २॥ बजे तो परित्राण धर्म देशना जुल । बोधिरत्न बज्राचार्य बुद्ध जयन्तीया विषये ललित बिस्तरया खँ कना बिज्यात । अनंलि तारेमाम, ज्ञानमाला भजन जुल ।

सायंकाले सुन्दरमूर्ति प्रार्थना याना अष्ट-पाणि सहित प्रणिताकारं बुद्ध पूजा जुसंली भिक्षु प्रज्ञारश्मि बुद्ध जीवनीया धम देशना जुल । श्रीमती देवकुमारीं संक्षिप्तरुपं बुद्ध जयन्तीया खँ कन । अले हर्ष शोभा व ज्ञानकुमारी निह्म बालिका तया बौद्ध शिशु बोध धयागु वार्तालाप याकल । बालिकापिनि खूब प्रशंसा जुल ।

थुलि सिधय्का नाय्खि, धेमे, ज्ञानमाला भजन, तुतःब्वनीपिं हानं तारेमाम व सुन्दरमूर्ति प्रार्थना याइपिं बालिकात न्ह्यो न्ह्यो तया बहनी सिया ६ बजेनिसें बुद्धमूर्ति यात्रा याना बुटौल चाहीका ११ बजे पद्मगर्भचैत्य बिहारे हया भजन खलः नं आरती हाला सिधय्कल ।

× × × ×

थ्व हर्षया विषय खः कि भिक्षु चुन्द लंकाय् स्वदं प्यदं तक्क पालि साहित्यया अध्ययन याना ल्याहाँ बिज्यात । आः वसपोल बुटौलपाखे वर्षावास याना बिज्याना च्वन । आशा दु कि वसपोलं नेपालं बुद्धशासनया उत्तरोत्तर वृद्धि याय्या लागि थगु लाहा तया बिज्याई ।

\+ + + +

थुगुसी भिक्षु धर्मालोक स्थविरं सांगु बजारे, भिक्षु कर्मशील स्थविरं बलंबुई, भिक्षु अनिरुद्धं आनन्द कुटी, भिक्षु सुबोधानन्दं श्रीघः बिहारे तथा भिक्षु बुद्धघोषं यंमंगल विहार यले वर्षावास याना बिज्यात । भिक्षु शाक्यानन्दं पाल्पातान्सेने व भिक्षु प्रज्ञारश्मिं भोजपुरे वर्षावास याना बिज्यात ।

× × × ×

राष्ट्रभाषा व्यवस्था परिषद्, दिल्लीया निमंत्रणानुसार भिक्षु अमृतानन्द, मन्त्री, धर्मोदय सभा, अगष्ट ६-७ तारिके दिल्ली ज्वीगु अखिल भारतीय राष्ट्रभाषा सम्मेलनया अधिवेशनया लागि अगष्ट ५ तारिके वायुयानद्वारा दिल्ली थ्यंकः बिज्याई ।

× × × ×

पाल्पातान्सेन—थन थ्व वंगु वैशाख खुनु श्री धवल पुस्तकालयया तृतीय वार्षिक सभा जुल । संचालक समितिया सदस्ये नां चुने जूपिं १७ह्म मध्ये निह्मसिनं थःगु नां लिकया दिल ।+

+धर्मोदये थुजागु खँ नं प्रकाश याकेत छ्वया हया दिल, भिन । तर थुजागुली उल्लेखनीय विषय सभापति, मन्त्री आदि पिनिगु नामावलि मखु । थ्वोह्म सदस्य वा पाठकं पुस्तकालये हे च्वना, इच्छिया भित्रे थोगू सफू स्वया (ब्वना ?) दिल, पुस्तक, लयंपिने थ्वोगू सफू वन' इत्यादि खँ प्रकाशित जुल धासा मेमेगु पुस्तकालय व धर्मोदयया पाठकवर्गयात नं छुं लाभ जुइ ।—सं०

× × × ×

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मोदय सभाया स्थायी कोषयात चन्दा बिया दीपिं निम्नलिखित महानुभावपिंत हार्दिक धन्यवाद दु ।

श्रीयुत बाबु कोडामल जेठमल कालिम्पोंग ५०१)
,, श्रीराम अर्जुनदास ,, ५००)
,, प्रभुलाल देवतराम ,, १५१)
,, माचु चाई (ग्यामि छिरिंग) ,, १५०)
,, कन्हैयालाल विश्वनाथ ,, ५१)
,, मुखराम ,, १०१)
,, काशीराम पेरिवाल ,, ५०)
,, रामनारायण डागा ,, ५१)
,, हेन् सुन् कुन् ,, ४००)
,, रेडिंग् लाड्रांग ,, ३००)
,, बालकिशनदास श्यामरतन ,, १०१)
,, टी० सी० लियाङ्ग (सिंचि) ,, ३००)
,, गोपालचन्द छन्नुमल ,, १०१)
,, बलदेवजी रावटमलजी रामकुँवर अग्रवाल कालिम्पोंग २०१)
,, श्यार्पा ब्राडर्स ,, ५०)

पत्रिकायात चन्दा

,, कुबेरसिं शाक्य ,, ३)
श्री मोहनलाल कर्माचार्य बुटौल २)
श्री धनरत्न नेपाल ३)
,, बुद्धिमान ,, १)
,, मुन्निलाल ,, १)
,, बुद्धराज ,, ३)
,, हरिभक्त ,, २)
,, कृष्णबहादुर सुरेन्द्र बहादुर ,, २)
नरेन्द्रमणि ,, २)
श्रीमती श्रद्धाकुमारी ,, २)

न्हूगु स्वां—लेखक "हृदय", मूल्य ≡) प्रकाशक श्री चित्तधर उपासक ।

थ्व न्हूगु रचनाया न्हूगु प्रकाशन खः । थुके च्यापु कविता दु । पृष्ठ १६ दु । रचनात बांला । स्वे नं याकनं सिधैगु जूगुलिं थुकिया परिबर्द्धित द्वितीय संस्करण याकनं पिहाँ वैधैगु आशा दु ।

श्रीराष्ट्रालोक—थ्व राष्ट्रया कर्तव्य सम्बन्धी खँस पुलांगु शैलीं संस्कृत भाषां च्वयातगु सफू खः । हिन्दी अनुवाद नं श्लोकया कसं दु ।

लेखक—अमृत वाग्भव,
प्रकाशक—श्री स्वाध्यायसदन,
मूल्य ।।)

सूचना

ने० सं० १०६८या मिल्ला, चिल्ला, चउला व बछलां ग्राहक जुया दिया, थौं तकं द्वितीय वर्षया चन्दा मथ्योंनिपिगु 'धर्मोदय' संख्या २२ निसें थन कार्यालये हे थाना च्वन तिनि। नगद चन्दा बा सूचना थ्यन कि जक छुया हय् फइ ।

व्यवस्थापक
'धर्मोदय'

भूल सुधार—गत दीलायागु धर्मोदये 'ह्याउँ मचा' लेखहा प्यंगूगु पैराग्राफया १४ गु झोले "झुण्डे" शब्दया पलिसां "धर्म-युद्ध' ब्वना दी माल ।

Printed by S. Mani Pradhan at the Mani Press, Kalimpong.
प्रकाशक—भिक्षु अमृतानन्द, मन्त्री धर्मोदय सभा ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital